

ZADRUGAR

GLASILO
NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV
DRŽAVNIH ŽELEZNIC V LJUBLJANI

Sprememba terminov

ČLANSTVO S PROGE,

ki nabavlja živila v naši prodajalni Ljubljana, glav. kol., obveščamo, da bomo odpremljali živila odslej 1 dan kasneje, in sicer:

Za vse dolenske proge dne 4. v mesecu.

Za progo Ljubljana—Rakek s priključkom Breznica—Vrhnika dne 8. v mesecu.

Za progo Ljubljana—Savski Marof dne 11. v mesecu.

Za progo Rimske Toplice—Celje—Velenje dne 13. v mesecu.

Za postajo Zalog in Dev. M. v Polju dovažamo živila z avtomobilom dne 8. v mesecu ob 9 dopoldne.

Za postajo Laze in Jevnica dovažamo živila z avtomobilom dne 8. v mesecu ob 11.30 dopoldne.

V primeru, da je prevoz vsled vremenskih neprilik z avtom nemogoč, pa odpremimo živila za omenjene 4 postaje z vlakom v času, ki je določen za progo Ljubljana—Savski Marof, t. j. dne 11. v mesecu.

Embalaža se bo odpremljala tudi v bodoče v istem času in na isti način kot do sedaj.

Nakupovalni termini se zaključijo za vsako progo na dan pred opremo živil.

Vabilo

na III. redno skupščino Čebelarske zadruga uslužbencev drž. železnice,

r. z. z o. z. v Ljubljani,

ki se bo vršila

dne 3. febr. 1935 ob 9. uri v dvorani železničarskega glasbenega društva

»Sloge« v Ljubljani (Ljubljanski dvor) s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo upravnega in nadzornega odbora.
2. Čitanje poročila Saveza o reviziji zadruga v letu 1934.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1934 in razdelitev čistega dobička.
4. Predlog o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru.
5. Dopolnilna volitev upravnega in nadzornega odbora.
6. Sprememba pravil čl. 13, točka 3 in čl. 61, točka 3 in 7.
7. Slučajnosti.

V slučaju, da skupščina ob določenj uri ne bi bila sklepčna, se bo vršila pol ure pozneje nova skupščina, ki sme obravnavati in polno veljavno sklepati ne glede na prisotno število članov. (Čl. 35 pravil.)

Vsak član ima na skupščini le en glas, ki ga mora osebno oddati. (Čl. 34 pravil.)

Letni zaključek Čebelarske zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani, bo članom na razpolago od 22. do 31. januarja t. l. v zadrugini pisarni, kjer ima vsak član pravico, da si ga ogleda. (Čl. 60 prav.)

Odbor.

ZADRUGAR

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

ŠT. 1

LJUBLJANA, 20. JANUARJA 1935.

LETO XI

L. B.:

Zadružništvo kot svetovni nazor

V lanski 11. ševilki »Zadugarja« smo skušali pojasniti pojem tako zvanega svetovnega naziranja. Ugotovili smo, da smemo takó imenovati le táko pojmovanje sveta in življenja, ki se gradi na načelnem in enotnem izhodnem stališču, raz katero sledijo ali bi vsaj morali slediti po nujni logiki mišljenja odgovori na vsa ostala življenjska vprašanja.

Nadalje smo omenili, da se tiče svetovni nazor v prvi vrsti človeka, njegova dejanja in nehanja. Imamo sicer tudi taka »svetovna naziranja«, ki ne zadevajo — vsaj ne neposredno — človeka takó in v tem smislu, kakor bo to razvidno iz naslednjih izvajanj. So to n. pr. različna znanstvena tolmačenja o bistvu mrtve in žive narave, naziranje o njenem prirodnem in zgodovinskem razvoju.

Vendar lahko trdimo, da zasluži ime pravega svetovnega nazora le tisto pojmovanje, tolmačenje in ocenjevanje sveta in življenja, ki ima za svojo centralno in neposredno točko — človeka. Svetovni nazor mora biti torej antropocentričen. To stališče je prav za prav samo ob sebi umevno in nam njega pravilnosti ne bo treba posebej dokazovati. Le to naj omenimo, da je tisti, ki ima svetovno naziranje — človek. Tisti, ki ga táko naziranje bitno in življenjsko interesira, je zopet — človek, odnosno njegov kolektiv, t. j. človeška družba. Kakorkoli si naposled predstavljamo pojave zunanjega sveta, zopet in zopet se moramo vračati k sebi samemu — k človeku in njegovem odnosu do prirode, do sočloveka in do družbe.

In če hočemo govoriti o zadružništvu kot svetovnem nazoru, moramo tudi, oziroma še posebno imeti pred očmi človeka-poedinca in človeka, kakor se izživlja in uveljavlja v človeški družbi. Ali to ne samo gospodarsko, temveč zajeti moramo človeka in družbo v vsem njegovem in njenem bistvu.

Naslednja izvajanja naj skušajo pokazati, kako je vprav zadružništvo po svoji zasnovi, po svojih ciljih in metodah v pravem smislu besede resničen svetovni nazor.

Pri tem našem razmotrivanju nas ne sme motiti dejstvo, da so znameniti zadružni ideologi večkrat podali različne definicije zadružništva.

Pri teh svojih definicijah so se ozirali po navadi preveč na zgolj vnanje manifestacije in namene združnega gibanja. Ali ob pozornem pogledu na te vnanje, navidez morda le praktične strani ni težko ugotoviti duhovne vsebine, etičnega in moralnega jedra pravega združništva. Stojč na tem gledišču nas prav tako ne bo motila okolnost, da združništvo prvobitno in po svoji praktični zamisli ni nikak znanstveno zgrajen etični sestav, temveč zadošča za pravilnost naše gori navedene trditve že nesporna ugotovitev, da se je rodilo združništvo, da je prospevalo in ustvarjalo, da hrani v sebi neizčrpne možnosti za gospodarsko in moralno preosnovo človeštva le zato, ker je zasnovano na edino pravilnem etičnem temelju: na spoznanju popolne enakovrednosti vseh članov človeške družbe.

S to našo izjavo, mislim, smo zadeli osnovo vsakega svetovnega nazarja, hkrati pa tudi duhovno in moralno bistvo združništva.

Zakaj naj si predočimo kakršnokoli politično, socialno ali gospodarsko prepričanje, vedno in povsod se nam izlušči končno vprašanje: Kakšno je naše nazarje o človeku-poedincu in o njegovem odnosu do družbe? Gre torej tudi glede združništva, oziroma prav posebno glede njega za odločitev vprašanja o tako zvanem individualizmu in kolektivizmu.

V zvezi z vprašanjem združništva smo čuli in še vedno pogosto čujemo ostre izpade proti individualizmu, češ, da je ta nazor, ki podčrtava vrednost poedinca-individua, njegov svoboden razvoj in svobodno udejstvovanje, v svoji korenini zgrešen; da je edino pravo merilo za ocenjevanje človeškega ravnanja občja, kolektivna dobrobit. In narobe: da je posamezniku (individuumu) dana absolutno prosta pot uveljavljanja in izživiljanja, pri čemer ni dolžan imeti prav nobenega ozira do družbe, do skupnosti.

Če se prav spominjam, sem že ob neki priliki ugotovil, da človeštvo pri iskanju resnice kaj rado zaide ne samo na stranpota, nego da ga neka neznana zakonitost tira iz ekstrema v ekstrem, prikazujoč mu to, kar se dejansko nahaja v sredini, v čistem svitu pravice in resnice sedaj na tej, sedaj na drugi skrajnosti. Zaslepljen po videzu z leve in desne ne vidi srednje, prave poti.

V čem je prav za prav zmota obeh nasprotujočih si prepričanj? V tem, ker vidijo prvi (individualisti) v človeku samo individuum in pozabljajo, da živi le-ta v dejanski življenjski zajednici s sebi popolnoma enakimi člani; drugi (kolektivisti), ki jim je le skupnost, t. j. družba vse, zagreše prav tako usodno napako, ker ne upoštevajo dejstva, da obstoja človeška družba iz poedincev, ki po svojem prirodnem in duhovnem bistvu tudi sami sase nekaj pomenijo. Obojim velja povedati: Ni človeka — individua, kakor samo v družbi, ni družbe, če ni individua! Z izrazom individuum seveda ne smemo misliti samo številčne enote; človeške družbe ne sestavlja toliko in toliko k o m a d o v poedincev, nego jo sestavljajo l j u d j e, katerih vsak je po

svoji naravi samostojno misleče in čustvujoče bitje. Zatríte popolnoma individualno uveljavljanje teh bitij, pa ne boste imeli več opravka s človeško družbo, nego s čredo, s kolektivom, ki mu med ostalim živalstvom lahko najdete dovolj enakih, morda celo boljših primerov!

Ne moremo svojega naziranja o človeku in družbi bolje izraziti kot je bilo že izraženo: Človek je socialni individuum (prof. Veber). Kot tak lahko obdrži vse možnosti individualnega razvoja, ki ne bo na škodo skupnosti, temveč v njeno korist. Načelo enakovrednosti, ki smo ga gori omenili, in ki velja za vse in vsakogar, garantira, če se dosledno izvaja, da se individuum in družba medsebojno spopolnjujeta: kar doseže prvi, gre v dobro druge in narobe.

Zahtevk po priznanju enakosti, odnosno enakovrednosti, je utemeljen že v naravi človekovi; tudi dejansko se izraža v vsem njegovem socialnem in kulturnem izživljanju. Nihče ne bo resno učil, da določuje vrednost ljudi, na pr. stan, narodnost, vera, premoženje i. t. d. Ne, cena vseh in vsakogar je stalna in za vse enaka!

S takega svetozonega gledišča presoja zadružništvo svet in življenje, človeka in družbo. Ne samo teoretično, temveč tudi praktično. Zadružništvo ceni individuum, pospešuje njegov razvoj. Človeške osebnosti ne kaže zatirati. Osebnosti so nositeljice zgodovine, razvoja in napredka; tudi v zadružništvu. Ali zadružništvo tudi mnogo terja od poedinca, od osebnosti. Zahteva, da bodi posameznik tudi etično res socialni individuum.

Zadružništvo kliče v svoje vrste vse stanovce, vse narodnosti, vse veroizpovedi. V solidarnosti in ob enakem medsebojnem spoštovanju in medsebojni pomoči naj se gradi zdrava gospodarska podlaga, ki bo omogočala tudi duhovni napredek človeštva. Zato zadružništvo odklanja silo, zavrača razredni boj. Ne veruje in ne more verovati v možnost trenutne in revolucionarne gospodarske in socialne preobrazbe človeške družbe.

Morda bo kdo vprašal: Ali ni zadružništvo kompromisno stališče med skrajnim individualizmom in kolektivizmom. Ne, zadružništvo, oziroma etično-socialno naziranje, ki ga zadružništvo priznava in ki na njem gradi, ni nikak kompromis. To naziranje ne more sprejeti ničesar ne od individualizma ne od kolektivizma; vsaj ne ničesar, kar smatrata vsak izmed njiju za svoje bistvo. Oba sta namreč zgrešena v temelju, ker hočeta izločiti prvi družbo, drugi individuum, dočim sta po našem pojmovanju individuum in družba neločljiva pojma, in to ne samo v sociološkem, temveč tudi v vrednostno-teoretičnem pomenu besede. Individuum posebej je v biološkem in moralnem smislu socialno bitje, ki se mora in more na znotraj in na zunaj, t. j. individualno in socialno pravilno razvijati.

Ne bomo malikovali ne individuum ne družbe. To pa zato ne, ker bi bilo nesmiselno. Skrajni individualizem namreč ruši družbo, s tem pa tudi samega sebe; prav tako skrajni kolektivizem negira z individualnostjo tudi svoj idol — kolektiv.

O solidarizmu in združništvu

Beseda solidarnost, ki je preje obstojala le v jeziku pravnikov, je odmevala že več kot pred tridesetimi leti na vseh cestah Francije. Solidarizem ni bila le zaključna beseda skoro vseh uradnih govorov, vseh socialnih predavanj, vseh oklicev na delavstvo, temveč se je že pojavil kot poseben del morale in pedagogike, kakor tudi novejših gospodarskih doktrin.

Pod solidariteto (solidarnost) v socialno-političnem in sociološkem pomenu besede razumemo medsebojno zavisnost in povezanost vseh delov nekega organizma, ki je toliko večji in močnejši, čim višja in raznovrstnejša je biološka stopnja življenja. Solidarnost torej je karakteristika vsega, bodisi družabnega, kulturnega in tudi gospodarskega življenja.

Na solidarnost, ki je nasproten pojav razredne borbe, se sklicujejo skoro vsi socialni reformatorji, tako n. pr. sindikalisti, mutualisti (pristaši vzajemnosti v Franciji), zadrugarji, nemški državni socialisti ter do neke meje tudi kolektivist.

Na jugu naše države pa obstoja solidarnost v živi realnosti, v obliki krvne osvete.

Ideja solidarnosti ni nova, saj jo najdemo že v dogmi izvirnega greha, pri Aristotelu, v starem Rimu, pri apostolu Pavlu, pri kasnejšem cesarju-filozofu Marku Avreliju (161—180)¹ ter pri mnogih poznejših mislecih. Francoski filozof August Comte (1798—1853), francoski ekonomist Cl. F. Bastiat (1801—1850), francoski socialist P. Leroux (1797—1871), angleški filozof in sociolog Herbert Spencer (1820—1903) in ogromna vrsta drugih pomembnih avtorjev so v svojih delih opozarjali na zavisnost sestavnih delov organskega življenja. Moderna sociologija, mikrobiologija in druge prirodoslovne znanosti nam nudijo silno veliko dokazov vzajemnosti posameznih delov narave.

Solidaristi so si postavili načelo: »Eden za vse, vsi za enega.«

Tega načela so se v Franciji oprijeli vsi tisti, ki zaradi nepričakovanih posledic izkrivljenega liberalizma niso hoteli pristati niti na individualistični liberalizem ne na nemški državni socializem in kolektivizem. V namenu popularizacije svojih načel so si pristaši novega gibanja izbrali takrat novoustanovljeno francosko radikalno stranko.

Solidarizem, ki je le doktrina, katere ustvarjenje predstavlja zadržarstvo, predstavlja — če hočemo primerjati — dostojnejšo in vljudnejšo

¹ Kakršno je pri telesni celoti razmerje med poedinimi udi, takšno je — čeprav so ločena — med živimi bitji: oboji so ustvarjeni za vzajemno delo. Ta preudarek ti bo toliko bolj jasen, kolikor pogosteje si porečeš: Jaz sem ud v sestavu razumnih bitij. Če pa se izjavljaš samo za kos celote, potem svojega bližnjega še ne ljubiš iz srca; potem te izkazovanje dobrot še ne veseli iz čistega prepričanja; potem delaš dobro, samo ker se spodobi, ne pa še, ker s tem tudi sebi dobro storiš. (Sovrè Anton: Dnevnik cesarja Marka Avrelija, str. 60, Ljubljana, Slovenska Matica, 1934.)

francosko obliko nemškega državnega katedrskega socializma, katerega so propovedovali Nemci Hermann Rodbertus-Jagezow (1805—1875), Ferdinand Lassalle (1825—1864), Viljem Liebknecht (1826—1900), August Bebel (1840—1913), avtorji ter sodelavci proklamacije v Eisenachu leta 1872. (Karl Knies, Hildebrand, Adolf Wagner, Albert Schöfle, Gustav Schmoller in drugi.)

Solidarizem je povzročal tudi med pravniki gibanje pod imenom pravnega socializma (Rechtssozialismus), katerega glavni propagator je bil dunajski profesor Anton Menger, ki je zavrnil idejo vodje francoske radikalno-socialistične stranke Leona Bourgeois-ja (1851—1925) tako zvane »navidezne pogodbe«² (»Quasi kontrakta«). Po tej »navidezni pogodbi« naj bi namreč »pravičnost« odvzela onim, katerim je dala njena sestra »sreča« preveč, ter dala onim, ki nimajo ničesar ali pa premalo. To načelo L. Bourgeois-ja izhaja namreč iz prvotne postavke, da so prav za prav vsi dolžniki družbe, zato se mora vsakdo, ki kakorkoli posestvuje, zahvaliti le njej. Iz tega sledi, da je solidarnost temeljna moralna in socialna politična ideja ter mora zato obvladati delo posameznika, še bolj pa političnih skupin, ki morajo po omenjenih načelih urejevati in voditi odnose pravičnejšega skupnega sožitja. Zato mora na načelu solidarnosti temeljiti socialna politika vsake urejene države

Dunajski profesor narodnega gospodarstva Karl Menger (1840—1921) je šel še dalje ter zavrnil tudi načelo zasebne lastninske pravice v absolutnem pomenu besede, kakor tudi načelo takih »pridobljenih pravic«, ki bi lahko ovirale pridobitev novih (pravic). Nato je Menger v svojih delih postavil znamenita načela o pravici delavca na poln donos njegovega dela, o pravici obstoja in o pravici na delo, katera načela so propagirali že francoski socialisti iz l. 1848. (V. Considérant 1808—1893, Louis Blanc 1811—1882, P. J. Proudhon 1809—1865 in drugi.)

Vsebinska tega sestavka je bolj praktičnega kot teoretičnega značaja. Zato zapustimo sivo teorijo ter skušajmo najti temeljne ideje, začetek in razvoj združnega gibanja, ki se je pojavilo koncem prve polovice XIX. stoletja v Angliji. Znanstveni sistem tega gibanja je pa izdelal in populariziral francoski profesor narodnega gospodarstva Charles Gide.

V tem sestavku razumevamo pod zadrugo vedno le zadrugo v smislu določil našega trgovskega zakona, ne pa bivšega obrtnega zakona, kjer predstavljajo obrtniške zadruge le prisilne organizacije obrtnikov.

Eden izmed prvih in najmočnejših ideologov tega gibanja, profesor Charles Gide, ima za zadrugo med številnimi drugimi razlagami sledeči dve narodno-gospodarski določitvi:

»Zadruga je prostovoljno združenje ljudi, ki streme za odstranjenjem dobička kapitalista, kapitalist naj pa dobi le to, kar on danes dovoljuje proletarijatu, t. j.: možnost življenja.« Druga definicija pa dopolnjuje prvo

² To so pogodbe, ki imajo za obvezanca — čeprav brez posebnega pristanka — iste pravne posledice kot pravna pogodba.

takole: »Zadruga je prostovoljno združenje, ki stremi za uresničenjem pravične cene.«

Razglabljanje o teh definicijah bi nas dovedlo do silno spornih teorij in razprav o vrednosti, o ceni, o produkcijskih faktorjih, o produkciji in konzumu itd., kar pa ni naloga in namen tega sestavka.

Omenil sem že, da hočem orisati le temeljne smernice ter gospodarsko in moralno podlago tega gibanja. Za podrobno ureditev države, ki bi temeljila na ideji zadružništva (v Franciji je to gibanje dobilo naziv »koope-ratizem«), pa ni najti primerne graiva, to pa zato, ker zadružništvo za izvedbo svojih načrtov ne zahteva nikakršne izpremembe obstoječega pravnega reda, temveč gradi povsod na obstoječih razmerah. Zadnja stopnja tega gibanja, tako zvana »zadružna država« tudi še ni nikjer dosežena, zato danes ni mogoče presoditi končnega praktičnega učinka tega gibanja.

Predno je družba prišla do današnje stopnje razvoja, je preživela več oblik, vendar nikjer niso nekatere skupine človeške družbe zavzemale položaja, ki bi ustrezal njihovem številčnemu in gospodarskemu pomenu. To nesoglasje je moralo dovesti do dolgotrajnih borb za pravice zapostavljenih delov družbe in za pravičnejšo ureditev družbe. Kljub dolgotrajni borbi danes družba še ni dosegla stopnje, kjer bi vladala taka socialna pravičnost, ki bi dovoljevala vsakomur človeku primerno življenje. Nasprotno, vedno več imamo ljudi, ki služijo le kot orodje za dobrobit in blagostanje malega števila privilegiranih.

Razne prvenstvene pravice, ki so značilne za srednji vek, so formalno sicer v večji ali manjši meri odpravljene, zavladata naj bi enakost in demokracija, vendar socialno vprašanje še vedno ni rešeno. Nasprotno, v modernem gospodarskem življenju je prišlo celo do novih, obsežnejših in nevarnejših sporov in bojov med posamezniki, kakor tudi med narodi.

V podrobnosti izvedena razdelitev dela, katero zahteva današnji produkcijski proces, in svoboda individualnega udejstvovanja sta osvobodili dva faktorja današnjega gospodarskega procesa: delo in kapital. Pri razdelitvi koristi pridelanih dobrih pa se je pojavila borba med delavcem in podjetnikom.

V tej borbi leže tudi začetki modernega zadružnega in tudi vseh drugih socialnih gibanj, ki streme po pravičnejši ureditvi današnje družbe.

Načelom mirnega preustroja današnjega gospodarskega reda in načelom solidarnosti, socialnosti, 'gospodarske pravičnosti in npravstvenosti ne posvečajo pozornosti le znanstveniki, temveč tudi državniki, kar se pa na žalost omejuje v večji meri le na moralno priznanje.

Če pogledamo v zgodovino razvoja družbe, vidimo, da je bila prva gospodarska oblika kolekiva družina, kjer je obstajalo med člani družine vzajemno pridelovanje dobrin in vzajemna potrošnja. Ta skupna lastnina ne obsega le premoženja hiše, temveč tudi zemljišča in druge dobrine. Te oblike družinske skupnosti (kolektivizma) so ohranjene v naši

državi še danes v tako zvanih hišnih zadrugah, pa tudi v drugih državah s patriarhalno gospodarsko in pravno ureditvijo sožitja prebivalstva.

Poleg teh družinskih zajednic so obstojali mnogo kasneje v srednjem veku tudi cehi, ki pa so bile prisilne zajednice obrtnikov. Mesto srednjega veka je predstavljalo le nekakšen ceh vseh cehov, ki je obsegal življenje vsega mesta. Skladnost interesov posameznih članov ceha, ki so predstavljali nekako družino, je ustvarjala notranjo povezanost in složnost med člani, ki ni dopuščala velikih socialnih razlik, zato pa tudi ne velikih bojov. Cehi so vršili tudi nekatere posle zadrug v današnjem pomenu besede; oni so namreč razen drugih poslov oskrbovali tudi nakup surovin in prodajo izdelkov posameznih članov ceha.

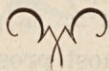
V duhu vzajemnega gospodarstva se je vršilo tudi vse drugo življenje srednjeveškega mesta. Tako na primer so si nekatera mesta celo zgradila skupne žitnice, skladišča za kurivo in sol, zgradila so si mline, kopališča in druge potrebne zavode, ki so bili na uporabo vsem članom take občine.

Številne iznajdbe na koncu srednjega veka, ki so spremenile način človeškega življenja, naraščanje in kopičenje kapitala ter nepričakovan razvoj prometnih sredstev so uničile naturalno gospodarstvo prejšnje dobe in postavile na dnevni red druga gospodarska vprašanja, katerih družba prej ni poznala.

Na mesto skupnih interesov v cehih so si od konca XVIII. stoletja stopili nasproti delodajalci in delojemalci. Moderni kapitalizem današnje dobe pa je socialna in gospodarska nasprotja in razredni boj tako poostрил, da tvorijo danes vsa ta nasprotja glavni vzrok vseh političnih nesoglasij in oboroženih sporov med narodi. Tudi zadnja svetovna vojna je bila predvsem posledica gospodarskih kolizij med Anglijo in Nemčijo ter njenimi zaveznicami.

Oglejmo si sedaj najpoprej zgodovino zadružništva. Prve pojave organiziranega zadružništva imamo že v srednjem veku med kmetskim prebivalstvom Angleške, Švice, Francoske in Italije, dasi imamo po vesteh nekaterih avtorjev prve sledi nekakšnega zadružništva že iz starega Babilona (približno 3000 pr. Kr.). To organizirano zadružništvo srednjega veka je bilo zasnovano večinoma po vzorec patriarhalnih ruskih mlekar-
skih in sirarskih »artelov« (t. j. zadrug), ki so se v nekaterih krajih, ki civilizaciji niso bili lahko pristopni, ohranile še do današnjega dne. Prav tako so obstojale, posebno ob Belem morju v XVI. in XVII. stoletju ruske ribiške in lovske zadruge v svrhu skupnega najema potrebnih ladij in orodja. Te zadruge so izvršile tudi ogromno delo političnega pomena, saj se imajo Rusi zahvaliti predvsem le tem zadrugam za kolonizacijo južne Rusije in Sibirije.

(Nadaljevanje prih.)

Reševanje prošenj za posojila

Živimo v dobi, ko so skoro po vseh denarnih zavodih vloge zamrznjene. Denarja ni in le s težavo si preskrbi kdo posojilo. V naši Kreditni zadruzi še ni bilo primera, da ne bi mogli izplačati vlog, tudi če je bil nenaden naval radi kakega izrednega dogodka. Še več! Dosedaj smo odobraval posojila skoro nemoteno, kot bi ne bilo nobene krize. Pridejo včasih celo meseci, ko smo v zadregi, kam z denarjem!

Da stojimo tako dobro in da ne čutimo pomanjkanja denarja, gre v prvi vrsti zahvala našim vlagateljem, nemalo pa tudi odboru, ki se dobro zaveda svoje naloge, da izdaja zaupani mu denar varno in pametno. Vse prošnje se obravnavajo na sejah, posojila se odobravajo brez razlike vsem članom, toda pod pogojem, da je posojilo res varno naloženo in da res koristi prosilcu. Po našem uspehu lahko razvidite, da ima upravni odbor prav, ako postopa tako previdno in preudarno, zakaj sicer bi se ne upali hoditi med železničarje ter jim svetovati, naj vlagajo!

Radi te previdnosti se večkrat dogaja, da se kdo razburja radi formalnosti, naj bo glede varščine ali radi drugih zahtev. Toda dolgoletna praksa nam pove, da je to postopanje zdravo za zadrugo, za vlagatelje in tudi za ostale člane. Evo par primerov:

Nekdo prosi za posojilo 4000 Din, da plača zobozdravnika. Pa se izkaže, da prosilec ne dolguje nobenemu zobozdravniku, temveč da misli dati prejeto posojilo svojemu znancu, ki potrebuje denar, pa ga sam ne more nikjer dobiti... Imeli smo že primer, da je nekdo prosil za večje posojilo za nabavo pohištva, pa je bil denar namenjen dejansko za nekega trgovca, znanca ali sorodnika, ki ni imel nikjer več kredita. Imeli smo tudi primer, da je nekdo prosil trikrat za postavitev nagrobnega spomenika za istim ranjkom — v teku štirih let! Naravno, da je odbor postal pozoren in ni dovolil več posojila.

Dosti je bilo primerov, da je prosil član za posojilo za gradbo hiše. Odbor zahteva načrt, proračun in načrt pogodbe. Izkaže se, da se je naš član zelo vrezal in zakalkuliral in da bi zašel v nesrečo, ako bi dobil zaprosen denar, ki bi komaj zadostoval, da si postavi hišo v surovem stanju. Odbor mu je prošnjo zavrnil in ga s tem obvaroval zapeljivega podjetnika in škode, ki bi zanj nastala po letih.

Imamo primere, ko je šlo za poravnavo raznih dolgov. Odbor je prošnji ugodil pod pogojem, da poravna dolgove direktno. Član je na to pristal. Kreditna zadruga se je pogajala direktno z upniki in dosegla poravnavo ter prihranila prosilcu par tisoč dinarjev, katerih ne bi mogel sam utrgati upnikom. Največ je pri tem primerov, da izplača Kreditna zadruga direktno vsakega trgovca — če tudi brez pogajanja in poskusov poravnave — in dá s tem možnost prosilcu, da kupuje v bodoče v Nabavljalni zadrugi.

So pa tudi slučajji, da odbor ne ugotovi prošnji, čeprav je podano jamstvo in gre dejansko za poravnavo malih dolgov ali za kake nakupe. Zakaj če bi vedno ugodili takim prošnjam, bi narasel dolg od začetnih 2000 Din tekom let na 5 ali 10.000 Din. Tudi tu imamo izkušnje! In te nas uče, da ne pomaga vsako posojilo. Včasih posojilo celo škoduje in podpira lahkomišelnost. Še to se je zgodilo, da se je član, ko je bilo treba plačati dolg, jezil: »Zakaj ste mi dajali na kredit?« ali: »Zakaj ste mi dajali posojila?«

Izjemo delamo spet v primerih, kjer vidimo, da gre za reveža, delavca, kjer so že poroki taki, da vemo o njih, da jim ni za to, če bi morali nazadnje sami poravnati del dolga.

Oglejmo si sedaj take ustanove, ki so dajale posojila, ne da bi se bile informirale, čemu se potrebuje. Koliko je konkurzov, koliko tožb in sodnih zabran, koliko prerivanja, kdo bo prvi imel pravico, da zaseže plačo železničarja! Po deset in 15 zabran imajo nekateri, dolg se vleče in zabrane so zaznamovane za 10 do 20 let naprej, in vse to radi tega, ker so se lahkomišelnost dovoljevala posojila, ne da bi se bili posojilodajalci preje pobrigali, komu dajejo posojilo in zakaj.

Informacija ne škoduje ter se moramo pri tej priliki zahvaliti našim zaupnikom, ki so dosti pripomogli s svojimi dobrimi nasveti in objektivnimi poročili, da nimamo do danes še nobenih dubijoz. Posebno se moramo zahvaliti onim sodelavcem na progi, ki skrbijo za to, da ne bo treba članom več prositi za posojilo, ker jih že takoj ob predložitvi prošnje pregovorijo, da začnejo po malem vlagati kar sproti ter se jim nabira s tem denar za bodoče potrebe.

Člane, ki reflektirajo na posojilo, prosimo, da nam po možnosti sami iskreno sporoče, za kaj potrebujejo posojilo; zadrugi je na tem, da ima o potrebah članov kolikor toliko verno sliko in statistiko. Pri reševanju prošnje lahko pomagamo tudi z dobrim svetom, kako bi se eventuelno bolje rešili iz denarne zagate. Prošnje se obravnavajo diskretno in tovariško, tajnost je zajamčena, v interesu obeh strank pa je, da se dogovorimo pošteno, odkrito in prijateljsko.

Kdor pozna naše stremljenje in nam zaupa, bo razumel tudi naše poslovanje ter se ne bo čutil užaljenega, ako ni odbor povsem sentimentalni pri denarju. Kdor bi pa dal dober nasvet, kako naj se izboljša ta stran našega poslovanja, ga bomo radi poslušali in ga sprejeli, če bo sprejemljiv. Vsekako se bo moral zavedati odbor vedno svoje velike odgovornosti za zaupani denar naših vlagateljev.

Obroki

Obroki sicer niso novost naše dobe, a res je, da je v sedanji gospodarski krizi prodajanje in kupovanje na obroke že nekaj popolnoma vsakdanjega. Geslo: »Kupujte na obroke!« se je razširilo v tisočernih vabljenih oblikah in naletelo na dober odziv v širokih vrstah konzumentov.

Če kdo kar čez noč zasluži manj kot je poprej, je seveda čisto razumljivo, da bo, preden se navadi na nižji standard, kupil stvari, ki jih je do sedaj plačeval sproti, na obroke.

Trgovina na obroke torej nekako umetno vzdržuje višji, čeprav zadolženi življenjski standard.

Drugi ljudje so pa zopet taki, da se skušajo omejiti in živeti takoj sproti tudi z zmanjšanimi dohodki. Človek nima nikoli toliko, da ne bi mogel vsega porabiti, in nikoli tako malo, da ne bi mogel kaj prihraniti. Reči, katere sproti porabimo, bi ne smeli kupovati na obroke, ampak samo kaj večjega, česar res ne moremo plačati kar naenkrat z denarjem od mesečne plače. To so stvari, ki jih bomo potrebovali celo vrsto let in ki se torej na ta način počasi amortizirajo. Na obročna odplačila kupimo na primer: hišo, pohištvo, šivalni stroj, radijski aparat, preprogo itd. Koliko mladih ljudi bi se ne moglo ženiti, koliko časa bi morali štediti za opremo stanovanja, koliko tovaren s pohištvom, preprogami, radijskimi aparati in podobnim bi bilo zaprtih, če bi ne bilo obrokov. Saj na primer dobrega šivalnega stroja si marsikdo ne bi mogel izlepa kupiti, če bi bilo treba plačati z gotovino. Kakor vsaka reč, tako imajo tudi obroki svojo sončno in senčno stran.

V urejenih razmerah, ko človek čaka prejšnjega zvišanje plače kakor na znižanje, ko se ni bati brezposelnosti, ne bi bili obroki nič hudega. Dobe se pa ljudje, ki sploh odklanjajo obroke in ki pravijo, da se da prav tako štediti naprej kakor nazaj, in ki si vztrajno pritrjujejo denar, tako da plačajo vse z gotovino. Obroki spremene izredne izdatke v redne. Namesto, da bi plačali za šivalni stroj enkrat tri tisoč dinarjev, plačate v danajstih obrokih po dve sto in petdeset dinarjev in v enem letu ga imate plačanega. Toda za teh dvesto in petdeset dinarjev na mesec se morajo skozi vse leto zmanjšati ali vaši prihranki, ali pa morate kakorkoli reducirati skoz vse leto druge svoje izdatke. Odnekod morate vzeti, in tudi tu obvelja pogovor, da dolgo, oziroma sedaj obroki, jedó z nami iz ene sklede. S te strani so obroki torej nekoliko manj privlačni, toda misel, da boste imeli za dvesto in petdeset dinarjev na mesec lep šivalni stroj, s katerim boste imeli toliko veselja, je še vedno tako zapeljiva, da zanjo radi prevzamete to breme. Ker ste pa kupili stroj, ne boste mogli plačati takoj, recimo zimskega plašča, ki ga nujno potrebujete. Obvežite

se torej zopet, da ga boste plačali v štirih obrokih, recimo po dve sto dinarjev. Na ta način je vaš mesečni izdatek zvišan za štiri sto in petdeset dinarjev, kar vam bo gotovo dalo nekaj opraviti, če boste hoteli obdržati ravnotežje mesečnega proračuna.

Če pomislimo, kako bomo plačevali na obroke, ako nam znižajo plačo, se navadno tolažimo s tem, da se bodo pocenile tudi življenjske potrebščine. Kaj pa obroki, ali se bodo tudi znižali? Ostali bodo isti. Kdo bo potem plačeval obroke, ko bo denarja komaj za najnujnejše? To vprašanje je zelo težko in mnogi trgovci in kupovalci so že občutili težo obrokov. Vsled tega rizika morajo trgovci pri obrokih računati na izgubo. Rednim in točnim plačnikom zaupa rad vsak trgovec, saj ve, da ne bo izgubil, ker bo poštena stranka plačala, kakor hitro bo mogla. Poznam krojača, ki dobiva od sezonskega delavca po deset dinarjev na teden za obleko, ki mu jo je naredil pred enim letom. »To je bila v dobrih časih vedno poštena stranka,« pravi krojač, »in vem, da tudi danes pri njem ne bom izgubil.« Marsikdo bi nam pa lahko povedal tudi o krizi zaupanja. Če bi ne bilo krize v poštenosti, bi bila trgovina lažja. Zlorabljanje zaupanja in pa izgube trgovca so vzrok, da je na obroke kupljeno blago dražje kakor za gotov denar. So pa ljudje, ki kupujejo na obroke že z namenom, da ne bodo plačevali, ker pač dobro vedo, da jih trgovec ne bo tožil, saj bi bili sodni stroški večji kakor znaša njihov račun.

Zastonj pa obroki tudi niso in ne morejo biti, ker se mora denar, ki leži v obrokih, trgovcu obrestovati.

Vzlic temu pa obroki najbrž ne bodo še tako kmalu izginili iz trgovine, tudi potem ne, ko se bodo časi zboljšali, dasi trgovina na obroke ni priporočljiva ne za trgovca ne za kupca.

So tudi ljudje, ki kupujejo na obroke razne predmete, samo da vložijo vanje denar. A tudi to ima svojo dobro in slabo stran. Denar je v blagu lahko dobro naložen, toda če ga nujno potrebujete, se lahko zgodi, da morate na primer šivalni stroj, radijski aparat ali preprogo prodati z občutno izgubo, dočim prihranjeni denar lahko vzamete v roko, kadar hočete.

Obroki nam nudijo udobno sedanjost, s smotrenim štedenjem pa skrbimo za bodočnost.

M.

Kuhinja

Kako se peče meso. Meso znati tako speči, da ostane kolikor mogoče več soka v njem, torej, da pečeno meso ni suho, marveč sočno, da pa tudi ni namesto pečeno kuhano; je precej trd kuharski oreh. Najboljše je, če je spečeno na ražnju. Prav tako kakor ga pečejo še dandanes po velikih, najmoderneje urejenih kuhinjah in kakor so ga pekli na ražnju že od

nekdaj. Na ražnju se meso peče hitro, zato ker pride ogenj neposredno do mesa, na katerem se potem naredi v nekaj minutah iz strjenih beljakovin kožica, ki zabranjuje, da ne izteče in ne izhlapeva sok.

Tudi če pečemo meso v pečici, moramo gledati na to, da se naredi skorjica po vrhu mesa čim hitreje. Lepo rumeno skorjico bomo imeli, če je v pečici prava toplota in če denemo meso v topel pekač in na razbeljeno mast, torej ravno narobe, kakor so to delale kuharice stare generacije, ki so namreč polagale meso na mrzel pekač, v mrzlo pečico in ga zalivale z mlačno vodo ali juho med tem, ko se je peklo. Veliki kuharji pravijo, da se mora dati v razgreto pečico in hitro peči. Perutnina in manjši kosi mesa morajo zarumeniti v četrto ure, večji kosi, kakor na primer pitane gosi, race, purani itd., pa v štirideset do petdeset minutah. Ko je skorjica lepo rumena, se vročina zmanjša, tako da se meso počasi do dobra prepeče. Če denemo meso v mrzel pekač in v mrzlo ali mlačno pečico, izteče iz njega sok; omaka je izvrstna, meso pa suho, brez pravega okusa in tudi težje prebavljivo. Kakor pravi moderna kuhinja, tudi ni dobro, ako meso med pečenjem preveč polivamo z vodo ali juho, in pa, da naj ga denemo v razbeljeno mast, ne da bi ga poprej pospili. Soli naj se šele zadnje četrto ure ko se peče, in sicer zato, ker bi sicer sol že iz sirovga mesa izlužila sok, ki pa mora ostati v mesu, če hočemo, da je sočno. Strokovnjaki trdijo, da je dobro, če se meso v pokriti posodi najprej nekoliko opeče na štedilniku, nato pa polagoma dopeče v pečici.

Če hočemo imeti res dobro pečeno meso, ne smemo štediti z maščobo. Posebna potrata to ni, saj mast, ki nam ostane od pečenke, je okusna in jo zato lahko prav koristno uporabimo.

Kemija vtika torej svoj nos tudi že v moderno kuhinje, odkoder pogumno preganja kuharske metode iz dobrih starih časov.

Zrezki. Znati pripraviti okusen in sočen zrezek, je res nekaj. Ker pa dober zrezek pripravimo lahko samo iz dobrega mesa, hočejo, kajpada, imeti kuharice za zrezke vedno le najboljše meso.

Meso, ki ga imamo pripravljenega za tako imenovane naravne zrezke, prav lepo enakomerno potolčemo, in icer z lesenim kladivom ali pa s hrbtom kuhinjskega noža. Iz mesa je treba odstraniti vse mreže in prerezati se morajo vse žilice, da se na ognju zrezek ne skrči ali zvije. Ko je zrezek potolčen, ga po obeh straneh posolimo, potem pa takoj povajamo v moki, na kar ga vržemo na razbeljeno mast in spečemo. Zrezki se morajo peči zelo hitro, zlasti naravni, in sicer zato, da ostane v mesu čim več soka.

K naravnim zrezkom lahko pripravimo tudi omako, in sicer na ta način, da vzamemo zrezke iz pekača in jih zložimo na pogret pladenj. Masti prilijemo nekoliko vode ali juhe in pridenemo košček sirovega masla, ki se v soku raztopi. S tako pripravljeno omako polijemo potem zrezke pred serviranjem. Ako dodamo omaki žlico kisle smetane, nekaj kaparic, žlico citronovega soka, malo na rezance zrezane šunke in neko-

liko citronovega olupka, imamo holandski zrezek. Če pa položimo naravni zrezek na stlačen pražen krompir in ga obložimo z rezinami kislh kumaric ali paradižnikov ter vse skupaj potresemo s sesekljanim zelenim peteršiljem, je to lovski zrezek.

Za dunajski zrezek mora biti meso suho. Če ste ga pred uporabo umili, ga morate najprej posušiti ali zbrisati, posoliti ga pa smete šele tik preden ga povaljate v moki, stepenem jajcu in drobtinica. Tako pripravljen zrezek vržemo potem na razbeljeno mast. Ali je mast dovolj razbeljena, se prepričamo na ta način, da vržemo vanjo košček kruha. Kadar se mast okrog kruha peni, tedaj šele je dovolj razgreta in tedaj zrezek lahko vržemo noter. Kdaj pa dunajski zrezek ni dober? Če je preveč masten. Zakaj pa je preveč masten? Po največ zato, ker mast ni bila dovolj razgreta, a mrzel zrezek jo je še bolj ohladil in drobtinice so se napile maščobe. Dunajski zrezek tudi takrat ni dober, če je skorja preveč trda. Zrezek se mora v drobtinica povaljati samo na rahlo, če pa boste drobtinice tlačili na zrezek s silo, boste hrustali trdo skorjo.

Včasih pa skorja z zrezka takoj odpade. Zakaj? Tudi ta nesreča se zgodi takrat, če zrezka niste vrgli na dovolj razbeljeno mast. Lahko je pa tudi, da ste meso oprali in ga potem premalo zbrisali ali posušili. Zrezke, naravne in dunajske, lahko pečemo na masti, maslu, olju ali pa na umetnem maslu. Kjer varčujejo, spečejo najprej zrezek na ceneni maščobi, nakar šele ga vržejo v razgreto maslo ali mast in hitro opečejo od obeh strani, tako da diši potem, kakor bi se bil pekel samo v najboljšem maslu ali masti. Kjer pa štedijo z mesom, povaljajo zrezke v moki, raztepenem jajcu in drobtinica po dvakrat, to se pravi, da vsak zrezek, ki bi ga lahko vrgli že na mast, pomočijo še enkrat v moko, raztepeno jajce in drobtinice. Dvakrat povaljani zrezki izvečine niso bog ve kako mesnati, so pa, kar moramo pripomniti, zelo sočni. M.

Čebelarstvo

A. P.:

Čebele v zimi

O stvari so že mnogo razpravljali čebelarški strokovnjaki na raznih predavanjih in tudi po čebelarških listih je to vprašanje že temeljito obdelano. Čeprav je popolnoma točno dokazano, kako preživijo čebele svojo dobo mirovanja, vendar ne manjka čebelarjev, ki so o stvari popolnoma neuki, oziroma površno poučeni. V tem članku bom poskusil predočiti zimsko spanje čebel in njihovo »potovanje« po panju.

Kakor je vsakomur znano, skoraj rapidno poneha po ajdovi paši vsa čebelja hrana v prosti naravi, ki se sama pripravlja k zimskemu počitku. Le redke so rastline, ki poženo še svoje cvete. Z jesenskim podleskom

in resico zaključí narava svoje poslovno leto. Novembra meseca nastopi večinoma deževna doba, dan se skrči, noči postajajo hladne, močna slana že pogosteje obiskuje naše livade. S tem tudi zračna temperatura pade, zemlja se močno ohladi.

Kakor hitro se bliža mrzla doba, hitijo čebele z dograjenjem svojega prezimovališča. Dejal sem hitijo. Vedeti namreč moramo, da si pripravljajo čebele vojo gorko odejo že ob ajdovi paši. Že tedaj zalepijo vse reže po stenah panjev. Okvire močno pritrdijo k ločilni deski, zalego skrčijo, za zimo potrebno hrano si nanašajo v sredino gnezda itd. A na žalost je njihovo delo skoraj pri večini čebelarjev brezuspešno. V lanskem »Zadrukarju« sem pisal, da mora biti plodišče po čebelarju urejeno že avgusta meseca, še pred ajdovo pašo, in to ravno radi tega, da ne podiramo s kesnejšim urejevanjem in premikanjem satov čebelne priprave za zimo. S tem ne mislim, da bi po ajdovi paši ne smeli več pregledati plodišča, tega nikakor ne. Da, še nujno potrebno je ugotoviti, kakšna je zalega, kako je jaka družina, v kakšnem stanju je matica. Ne smemo pa v plodišču zamenjavati satovja. Vrstni red satov, ki so si ga pripravile čebele, mora tudi ostati. Zato moramo izmenjati slabo satje še pred poslednjo pašo, da ne skvarimo po čebelah zasnovanega reda za zimo. Same se držijo načela, da imajo ves med nakopičen na tistem kraju, kjer nameravajo prebiti zimo; navadno v sredi panja, in sicer na zgornjem delu satja. Saj je samo ob sebi umljivo, da mora tako biti. Toplota, ki jo proizvajajo čebele s svojim dihanjem, se nabira na vrhu, dočim na dnu ventilira mrzel zrak. Pa ne samo v sredini, tudi na stranskih satih prezimijo čebele. To je opaziti posebno pri takih panjih, ki so manj živahni in ki imajo za soseda panj z jako družino. V tem slučaju se poslužijo toplote, ki izžareva od sosednjega panja. Vsako malenkost izkoristijo. samo da laže prebijejo dolgotrajno zimo.

Čebele ne vzdrže mraza. Zato so od konca jeseni do pomladi navezane na svoje bivališče v panju. Ali čebele ne prespijo zime; že ko nastopi jeseni hladnejše vreme, se zberejo na satju v panju in tako zbrane v svoje zimske kepe preživijo zimo. Pa tudi sedaj se čebele gibljejo, hranijo in dihaajo, kajti s hranjenjem in dihanjem si proizvajajo potrebno toploto. Zato je nujno potrebno, da imajo dovolj hrane in čistega zraka čez zimo. Čim močnejša je družina, tem večja je kepa, tem več medenih satov obsega. In narobe: čim slabša je družina, tem manjši obseg ima zimska čebelna kepa, tem manj medenih satov obsega. Čebele uporabljajo za zimsko hrano samo tisti med, ki je v srednjih satih, oziroma tisti med, ki je v obsegu čebelne zimske kepe. Radi tega imajo močnejše družine čez zimo več dosegljive hrane kot čebelne družine z malo čebel. Prvi med, kot rezervno hrano, prično uporabljati čebele iz najspodnejših celic in šele potem iz zgornjih celic. Najprej se najedó čebele, ki so neposredno na satu; kakor hitro so te site, se umaknejo na površino kepe ter napravijo prostor svojim tovarišicam. Na ta način delajo čebele druga

drugi prostor v kepi, da se lahko vse najedó in segrejejo. Potem, ko so spraznile ves med iz spodnjih celic, ki je v obsegu čebelne kepe, se prično čebele nalahko pomikati proti vrhnim celicam, dokler ne prispejo približno do konca zime do najvišjih medenih celic. Če nastopi po zavžitju medu iz najvišjih celic toplejša vreme, tedaj se čebelna kepa nekoliko razširi ter s tem doseže tudi druge medene sate. Če pa zima še dalje traja, nastopi za čebele doba stradanja. Zato se večkrat dogodi, da nam družina umre tudi ob veliki zalogi medu. In prav to je napaka, ker med ni bil pravilno razdeljen.

Pri nastopu toplejšega vremena se čebelna kepa razširi, čebele začno prenašati med iz krajnih satov na srednje sate ter si tako pripravijo hrano za eventuelno novi nastop mraza. Nekateri čebelarji menijo, da pomrjejo čebele čez zimo radi mraza, to pa ni tako. Čebele lahko prežive še tako hudo zimo, samo da imajo dovolj hrane in da je panj v dobrem stanju. Kakor hitro je preskrbel čebelar svojim čebelam vse to, tako hitro jim je zasiguran obstoj čez zimo. Med, ki ga čebele zavživajo čez zimo, jim ne služi samo kot hranilo, temveč tudi za proizvajanje toplote. Med jim prehaja pri zavživanju naravnost v kri. Kri se pa spaja s kisikom iz zraka in pri tem spajanju nastane toplota. In tako dosežena toplota segreva čebelno prezimovališče. Čim večji mraz je v prosti naravi, tem večjo toploto proizvajajo čebele z zavživanjem večje množine medu. Torej, kakor hitro je dovolj hrane, tako hitro je zasigurano življenje čebel tudi v najhujši zimi. Toplota, katero proizvajajo čebele z zavživanjem medu in z dihanjem, ne segreva vsega prostora v panju, temveč samo čebelno kepo in prostor neposredno nad njo. Ves ostali prostor je hladen. Radi tega se čebele čez zimo ne ločijo od svoje kepe, temveč prežive ves čas mraza tesno stisnjene. Tudi tedaj se ne ločijo, ko jim primanjkuje medu na zasedenih mestih, dočim ga je na stranskih satih še polno. Zakaj ako se odaljšijo od kepe, pomrjejo radi mraza.

Velikokrat pomrjejo čebele čez zimo tudi radi tega, ker med ni primeren za čebelno zimsko hrano. Pri nas prihaja v poštev kot nepriporočljiv med za prezimljenje zlasti hojev, in sicer radi tega, ker vsebuje za čebele neprebavljivo snov. Ta snov se nabira po zavžitju v čebelnih črevih ter jih močno napenja. Ako zima ni dolga, oziroma če nastopi lep, topel sončni dan, čebele izlete ter se ob tej priliki iztrebijo; s tem so že izven nevarnosti. Če je pa zima vztrajna, obolijo čebele na črevesju, bolezen imenujemo čebelno grižo. Obolele čebele ne morejo zadržati v črevesju nakopičene neprebavljive snovi, ter jo iztresajo kar po panju, oziroma satju. Edina rešitev za čebelarja je kolikor mogoče hiter nastop južnega vremena, da čebele hitro izletijo, sicer je družina zapisana smrti.

Poleg navedenega slučaja imamo še tretji vzrok smrti čebelne družine preko zime. Kakor je iz zgoraj omenjenega razvidno, prezimijo čebele zimo združene v gruči. Zato morajo imeti mir. Vsako vznemirjanje jih

spravi iz ravnotežja. Čebele imajo žela, da se branijo. Pri vsakem nemiru poskušajo kaznovati kalilca miru. Pri tem se oddaljijo od zimske čebelne kepe, kar povzroči, da jih ugonobi mraz. Zato pazimo, da je v čebelnjaku in okoli njega pozimi popolen mir. Vse, kar bi ga motilo, mora čebelar odstraniti, oziroma preprečiti. Veliko preglavico delajo miši, ki se v času zime preselijo v čebelnjake in od tam silijo v panje. Zato nastavimo pasti, da te razgrajače polovimo. Dalje nagajajo v veliki meri tudi ptiči, posebno senice. Ko jim primanjkuje hrane, si privoščijo tudi čebel. V ta namen kljujejo ob žrelo panja, s tem povzročajo ropot. Čebele pridejo pogledat, kaj jih vznemirja, pa jih senica takoj požre. Veliko jih tudi pomrje od mraza, ker so vznemirjene zapustile svoje prezimovališče. Zato krmi ptice, da puste čebele v miru!

Sadjarstvo

Št. Rupret:

Sajenje in cepljenje

Sadjarstvo spada mnd najstarejše panoge zemeljske kulture, saj nam že sv. pismo govori o prepovedanem sadu naših prvih staršev v raju, je pa tudi najbolj raziskano in spada že med prve pridobitne panoge našega kmetovalca, kajti prav predalpske pokrajine so s svojim gričevjem in podnebjem kakor nalašč ustvarjene za gnojenje jabolk, hrušk in drugega sadja. Zadnja leta je na delu za povzdigo sadjereje vse od državnih oblasti do zadnjega kmeta, zato je hvalevredno, da nam tudi naš »Zadrugar« odpira svoje predale in tako pomore zadrugarjem do boljšega spoznanja in večjega veselja za naša ponosno stoječa, spomladi cvetoča, v jeseni tako lepo obložena sadna drevesa. Amerika s svojim Burbankom utvarja že čudeže in Rusija s svojimi Micuriničem poizkuša v milijonskih novih nasadih s tisoči strojev in bataljoni preizkušenih strokovnjakov preplaviti svet z najboljšimi sortami sadja.

Sadje postaja vse bolj naša prehrana, tako v navadni obliki kakor tudi v sadnih sokovih in v konserviranem stanju, in prav je, da se malo поблиže seznanimo z njim tisti, ki ga sam prideluje, kakor tudi tisti, ki ga sam ne goji, temveč kupuje; da ga spozna po obliki, sortah, okusu in trpežnosti.

Med sadjem razlikujemo štiri vrste, in to:

1. Peškasto, to so jabolka, hruške, kutine in nešplje;
2. koščičasto, in sicer češnje, breskve, marelice, slive in višnje;
3. lupinasto, kot orehi, lešniki, kostanji;
4. jagodičasto, kamor spadajo kosmulje, ribez, maline, jagode in vinska trta.

Pravilno sajenje.

Pravilno sajenje sadnih dreves spada gotovo med najvažnejša opravila vsakega sadjarja. Zbrati moramo take sorte, ki so za dotično podnebje in zemljo prikladne, zato pa kupimo mlada drevesa pri zanesljivih drevesničarjih, čeprav damo nekaj dinarjev več zanje; razni sejmarji in prodajalci po hišah niso dovolj zanesljivi in navadno sami ne vedo, kakšne sorte imajo. Drevo mora biti ravno, v sredini debla 5 cm debelo, z lepimi enakorastočimi vejami, ki naj jih bo v spodnjem vencu 5—6, in ne nad 5 let staro. Preden pa kupimo drevesca, si moramo iz »Sadnega izbora za Slovenijo«, ki se dobi pri vseh podružnicah SVD in tudi v šolskih knjižnicah, izbrati vrste, ki ugodno uspevajo v dotičnem okraju. Če sadimo večjo količino drevja, tedaj bomo sadili le malo sort, če pa sadimo na malih vrtovih, pa lahko sadimo več sort, posebno še takih, ki se med seboj dobro oplojajo.

Čas saditve se začne takoj, ko listje odpade z dreves. Tedaj zmerimo razdalje, in sicer za visokodebelno drevje vsaj 8 m narazen, če je sajeno v eni vrsti, za nizkodebelno pa 3—4 m; če je pa v večih vrstah, pa seveda še več. J a m e skoplremo v krogu 1·20—1·50 m v premeru in 60 cm globoke. Prst, ki smo jo izkopali, sortiramo v dva dela tako, da napravimo iz gornjega dobrega dela en kup, iz spodnje težke ilovice pa drugega. Takoj ko prinesemo drevesa domov, jih tesno skupaj pokonci stoječa zakoplremo v jarek in zasujemo debela do vratu v zemljo. Sajenje priporočajo skoro vsi strokovnjaki že v zgodnji jeseni, izvzemši breskve in marelice, ki naj jih sadimo spomladi; vendar zadnjih par hudih zim je prav v tem pogledu napravilo veliko škode. Drevo, posajeno v jeseni, se ne vkorenini namreč tako hitro in potem nima tistega odpora proti zimi in drugim škodljivcem in hitro pozebe. Najbolje je, da si nakupimo drevesa jeseni že radi večje izbire, jih takoj pokoplremo in čakamo; če kaže, da bo lepa jesen, jih posadimo čimprej, če ne, pa počakamo do pomladi. Pri sajenju obrežemo najprej vse grde, vstran štrleče in obdrgnjene korenine, mlajše koreninice močno skrajšamo, pri kroni pa pustimo le 4—5 vej in jih skrajšamo na približno 8 očes. to je na nekako 40 cm dolžine, voditeljico ali bodoči vrh pa pustimo za 20 cm daljšega in ga skrajšamo na 12 očes.

Za vsako drevo si pripravimo k o l , ki naj bo štirikrat debelejši kot debelce, raven, okrogel in olupljen, spodaj namazan s karbolinejem ali namočen v modro galico ali ožgan, da ne gnije, ter ga zabijemo v jamo poprej, preden smo vsadili drevo. Jamo zasujemo s kupom prsti, ki smo jo poprej skopali na vrhu in zmešali s kompostom ali preležanim gnojem, nato nadevamo zopet nekoliko same prsti do 10—15 cm pod vrhom normalne površine zemlje in na njo posadimo tik kola drevo, ki ga zasujemo okrog korenin z dobro pregnojeno zemljo, čisto na vrhu pa nadevamo slabo, iz jame spodaj skopano zemljo, iz katere tudi napravimo k o l o - b a r , prvo leto manjšega, nato pa do 8. leta vedno večjega v krogu

okrog debla tako, da voda vedno priteka k drevesu in h koreninam. Kol naj sega samo do krone drevesa in naj se poveže v obliki 8 po preteku 14 dni, ko se zemlja usede, debelce nanj. Vez mora biti močna, naboljša je vrba ali močan motvoz. Glavni pogoj pravilne saditve, še posebno v plitvih zemljah, je, da ne sadimo pregloboko.

Cepljenje.

Drevesa cepimo, da jih s tem požlahtnjujemo, to se pravi, da na drevo sabejše kakovosti sadja vlagamo umetno na več načinov očesa drugih, boljših vrst. Cepimo lahko nova mlada drevesa ali sadne divjake, lahko pa tudi starejša drevesa, ki so že cepljena s kakšno sorto, ki nam ne ugaja ali ki ni dovolj rodovitna. Seveda ne bomo cepili na jabolčno pleme hrušk ali narobe, tudi več sort ne na eno drevo. Že cepljena starejša drevesa precepljamo s sortami, ki so nalašč za to preizkušene. O cepljenju samem kakor tudi o podlagah ne bomo na tem mestu razpravljali na široko, saj danes imamo na razpolago že toliko dobrih drevesnic, da nam te v polni meri z malimi stroški preskrbe lepa drevesa. Kdor se pa hoče bolj natančno spoznati s to stroko, naj si nabavi v naši Nabavljalni zadrugi brošuro »Mali sadjar«.

Navedemo naj glavne načine cepljenja, in to: a) cepljenje na oko, b) cepljenje z dolago, c) cepljenje v razkol, d) spajanje, e) cepljenje za lub, f) cepljenje pod pol luba, g) cepljenje s piščalko. Imeti moramo oster nož, žagico, škarje, smolo in rafijo. Največjega pomena je, da pravočasno narežemo cepiče, in sicer v januarju in februarju, ko je drevo še brez soka, ne pa tedaj, ko jih že potrebujemo, ter jih shranimo v vlažni prsti ali pesku na ne pretoplem kraju, da se ne posuše, in sicer toliko časa, dökler zunaj dotično drevo, ki ga mislimo požlahtniti, že ne brsti. Najbolj siguren in tudi najobičajnejši način je okulacija v mesecu avgustu na mlade divjake ali mlade poganjke starejših dreves. Spodaj, nekoliko nad zemljo, debelce eno- ali dvoletnega divjaka nekoliko očistimo ter zarezemo v obliki velike črke T dve zarezi, eno navpično 3 cm dolgo in eno poševno na njo. Nato odrežemo oko v isti dolžini od drevesa, ki ga nameravamo vcepiti, in ga vnesemo v zarezo na divjaku ter dobro povežemo z rafijo. Naslednjo pomlad nato oko odžene, nakar moramo seveda skrbeti, da z obrezovanjem vzgojimo naslednji dve leti pravilno, ravno deblo in lepo razvrščeno krono.

Vrt in cvetlice

Josip Štrekelj: **Propadanje uzimljene endivije**

Splošno prihajajo to zimo tožbe, da uzimljena endivija in druga listnata povrtnina v shrambah gni, dočim se je lani in druga leta

ohranjevala zdrava do februarja in še dalje. Vzrok temu je v glavnem prerano uzimljenje. Pomniti moramo, da ne določa časa uzimljenja koledar, temveč vreme. Lanska jesen je bila topla. Razen malenkostne slane in nekoliko južnga snega nismo imeli mraza. Preden spravljamo povrtnino v shrambe, pa naj bodo te na prostem ali v hišnih prostorih, moramo počakati, da se njena rast neha. To se pa zgodi, ako je nekaj dni toplina na 0° ali še nekaj nižje. Pri takem vremenu zaključi povrtnina rast in tedaj je godna za uzimljenje. Lansko jesen ni še bilo tega. Vrtnarji so spravljali zelenjad v rastočem stanju in prezgodaj.

Drugi vzrok propadanja je previsoka toplina v prezimovališčih. Znano je, da se pri +12° C že pojavi gniloba. Bila je v vseh hišnih shrambah tako visoka, najbolj tam, kjer ne odpirajo oken. Zato se je na prostem v mrzlih gredah vložena, ako so bila okna stalno nekoliko privzdignjena, bolje držala kakor v stanovanjskih prostorih. Prav tako tudi v kojah.

Gnitje pospešuje tudi pregosto vlaganje. Naši vrtnarji utesnjujejo v majhne prostore velike količine listnate povrtnine, kar povzroča neljube posledice. Prav tako ne traja zelenjad, ki je namenjena za uzimljenje, ako jo gnojimo z dušikovimi gnojili (gnojnica, čilski soliter, amonijev sulfat). Tako pognojena zraste bohotno, ni pa jedrnata. Manjkajo ji ekstraktivne snovi, ki so potrebne za obstoj.

Uspešno oviramo gnitje z zračenjem prostorov in z odstranjevanjem gnilih delov in gnilih rastlin.

Naša družina

Več veselja v otrokovo dušo!

Kako težko pričakovan je otrok zlasti za mater in kakšno veselje zavlada v družini, ko naraste zopet za enega člana! Kot sončni žarek, ki posveti v mračno izbo, je za vsako mater njeno novorojeno dete, ta neblogljena, mala stvarca — dasi ne moremo tajiti, da nam zlasti v današnjih težkih časih med vso srečo in radost ob rojstvu otroka zariše tudi skrb svoje brazde na čelo. To je ona skrb, ki marsikako družino navdaja z bojznijo pred otrokom. Ali materinsko čuvstvo, materinska ljubezen je vendar močnejša in četudi za hip zaskrbi očeta in mater, kako bo ob njunih skromnih razmerah mogoče nasiti še en lačen želodček več, vendar očetu in materi pogled na nedolžni obrazček vsaj za hip razprši vsako težko misel in ju navda z radostjo. Otrok prinese toplino in veselje v družino...

Toda otrok ni igračka, ki bi nas le razveseljevala, kadar bi se nam zahotelo igranja, otrok ima življenje v sebi. Koliko nege posveča

vrtnar žlahtni roži! Kako jo skrbno vsaja; kako jo hodi opazovat, kako se razvija; kako ji skrbno priliva vode in kako ji rahlja zemljo, kadar je treba! Če vrtnar posveča toliko skrbi in pažnje roži, koliko več nege, pažnje in skrbi potrebuje — otrok! Oče in mati, oba sta, ali bi vsaj morala biti, prav od rojstva otroka v službi otroka, ali pa se ne zavedata svojih dolžnosti, ki so jima bile naložene z njegovim rojstvom.

Motil bi se pa oni, ki bi menil, da je vsa skrb za otroka v tem, kako preskrbeti otroku dovolj hrane, obleke in obutve in morda še, kako skrbeti za otrokovo zdravje in pravilen telesni razvoj. Vse to tiče samo telesne nege otroka, dasi so na drugi strani brez dvoma prav v tem največje materialne žrtve, ki jih morajo doprinesti starši na otroka. Ali otrok nima le telesnega življenja, marveč tudi dušo, duševno življenje. Tej njegovi strani pa mora veljati naša največja skrb, dasi ne smemo na ta način zanemarjati telesne nege otroka, kajti dobro vemo, da se le v zdravem telesu more razvijati zdrav duh.

Duševni razvoj otroka ne zahteva sicer naših materialnih žrtev, tembolj pa našo neomejeno ljubezen do otroka, dobre volje in mnogo, mnogo potrpežljivosti z njim. Zlasti pa zahteva skrb za duševno nego otroka mnogo časa in bi moral biti prav za prav ves naš čas posvečen otroku. Današnji čas, ko živimo v skrbi za golo življenje vse bolj le iz dneva v dan, nam seveda onemogoča toliko pažnje otroku, kot bi je potreboval. Toda vsaj ves preostali čas bi nujno moral biti njemu posvečen.

Za prvo zahtevo izmed mnogih zahtev, ki bi jih morali začutiti v skrbi za otroka, veljaj načelo: več veselja v otrokovo dušo! Kot prinse rojstvo otroka mnogo veselja naši družini, kot smo v uvodu omenili, prav tako smo dolžni vračati otroku veselje mi, čim se začne otrok duševno razvijati.

V čem obstoji ta zahteva? V prvi vrsti v tem, da v družini sami vlada neskallen mir, da med vsemi ostalimi člani družine vlada složnost in da jih veže ljubezen in iskreno prijateljstvo, da dalje tudi vplivi izven družine, n. pr. konflikti s tujimi ljudmi, težave v službi itd., ne kale družinskega miru in toplega sožitja. To, da v družini ni medsebojnih razprtij in nesoglasij ter da ne vnašamo v družino pod vplivom zunanjega življenja in vrvenja slabe volje in razdraženosti, že to ustvarja v družini ozračje, v kakršnem mora živeti otrok, če naj se v naše veselje in svojo srečo v bodočnosti čim lepše razvija.

Drugič je naša dolžnost, da se z otrokom vsaj od časa do časa za nekaj hipov tudi sami pomudimo. Da se z njim pomenkujemo, da mu sami kaj ljubkega pripovedujemo, zlasti pa, da mu pustimo, naj nam pripoveduje, kaj je lepega doživel. Dalje, da se z njim vred z njegovimi igračkami tudi sami poigramo, da gledamo z njim podobe itd. Seveda se je pri tem treba povsem vživeti v njegovo, v otroško duševnost in se poigrati z njim tako, kot bi bili mi sami v njegovih letih. V tem je sicer umetnost, še več pa

zahteva od nas vse to potrpežljivosti in premagovanja. Toda kdo ne bi hotel niti toliko ljubezni izkazati otroku?

Tretje pa je, da mu kdaj pa kdaj tudi kako novo presenečenje pripravimo, bodisi da mu kaj lepega prinesemo, bodisi da ga kam s seboj vzamemo, kjer bo kaj lepega videl, ali da ga naučimo kako novo igro itd. Tu niti ni treba kakih posebnih izdatkov kot bi kdo mislil prvi hip; treba je le nekoliko iznajdljivosti. Koliko igračk, ki jih bo otrok prav tako vesel kot kupljenih, lahko sam napraviš! In koliko lepega otrok vidi že v parku, ob jezeru, kjer ni nobene vstopnine! Saj ni treba nič več, kot da je otroku vse novo, pisano in raznolično.

Storimo torej za otroka v tem oziru vse, kar je v naši moči! Že to, da mu bomo s svojimi žrtvami pripravili veselje, bo bogato plačilo za našo skrb zanj. Še bolj pa bo otrok, ko doraste, hvaležen za vse veselje, ki smo mu ga v otroških letih napravili, nam; zakaj sam bo začutil, da je najlepša mladost tam, kjer je doma — ljubezen. —c.

Zdravstvo

Dr. V. Arko — Ljubljana:

Krvne bolezni

V zadnji številki smo govorili zlasti o sestavinah krvi, danes pa se bomo seznanili z raznimi krvnimi boleznimi in njihovimi vzroki.

Pod **slabokrvnostjo** (anemijo) razumemo bolezenska stanja, pri katerih je zmanjšana tako celokupna množina krvi, kakor tudi število krvnih teles v mm³, odnosno količina hemoglobina.

Vzroki slabokrvnosti so različni in nudijo jako pestro sliko.

Razumljiva je slabokrvnost, ki nastane po krvavitvah, ki dalj časa trajajo. Te krvavitve nastopajo lahko iz nosa, iz pljuč, iz želodčnih in črevesnih čirov, iz spolovil (novotvorbe maternice, tkz. miomi) ali pa po poškodbah. Stari ljudje in otroci so v tem pogledu zelo občutljivi in se zelo težko opomorejo. Če presega izguba krvi $\frac{2}{3}$ — $\frac{1}{2}$ celokupne množine, t. j. ca. 2—25 l, nastopi smrt. Po manjših krvavitvah pa se bolniki opomorejo približno v enem mesecu.

Nadaljnji vzroki slabokrvnosti so razni strupi, ki vplivajo direktno na rdeča telesca, katera razkroje. Taki strupi so n. pr. razni anilinski preparati, arzen itd. Sem spadajo nadalje tudi razni bakterijelni strupi pri nalezljivih boleznih, n. pr. malariji, reumatizmu, sepsi in drugih. Strupi se tvorijo tudi pri raznih zločestih novotvorbah, n. pr. pri raku. Rak pa povzroča slabokrvnost tudi na ta način, da nastopijo podružnice prvotne novotvorbe v kosteh, kjer se uničuje kostni mozeg, ki je pri odraslem človeku leglo krvnih celic.

Enostranska prehrana je tudi vzrok slabokrvnosti. Te vrste slabokrvnosti srečavamo posebno pri dojenčih, ki so hranjeni predolgo in

izključno samo z mlekom, ki ne vsebuje skoro nikakega železa. Mnogo železa pa vsebuje špinača, ki je v takih primerih zelo priporočljiva.

Pri močnjah v funkciji raznih žlez (golše, nadledvične žleze i. dr.) se tudi pojavi slabokrvnost kot izraz porušitve harmoničnega sodelovanja organov človeškega telesa.

Slabokrvni bolniki nudijo sledečo sliko. Vse vidne sluznice in koža so blede. Navadno so shujšani in se zelo hitro utrudijo in zasopejo. Zelo rado jih mrazi. Vsled slabe preskrbe možganov s krvjo so pogosto vrto-glavi in jih muči glavobol. Srce jim pri najmanjšem naporu močno utriplje. Apetit je slab, iztrebljenje pa večinoma neredno. Vedno so zaspani, pa vendar ne spe dobro.

Zdravljenje je odvisno od vzroka slabokrvnosti. Izmed zdravil uporabljamo posebno razne preparate železa in arzena.

Posebna vrsta slabokrvnosti je tkzv. kloroza. Ime ima od grške besede klorós, kar znači zeleno. Barva kože je namreč včasih zelenkasta. To je bolezen mladih deklic in nastopa med 14. in 18. letom.

Vzrok kloroze je iskati v nezadostnem razvoju oz. funkciji jajčnikov. Ni pa vzrok, kot se često misli, nezadostna hrana, pomanjkanje gibanja, svežega zraka ali pa življenje v mestu.

Znaki kloroze so slični kot pri navadni slabokrvnosti (zaspanost, vrto-glavost, zasopljenost, močno utripanje srca). Bolnice kažejo razen tega še posebne znake. Večinoma so nadpovprečno visoke rasti, sicer pa primeroma dobro razvite. Koža sliči alabastru in ne ogori na soncu. Bolnice nagibajo k odebelosti. Prvo perilo se pojavi zelo pozno in izostane po cele mesece in leta.

Vzporedno z nadaljnjim telesnim razvojem izgnevajo počasi tudi navedeni znaki. Tipično pa je, da kloroza zelo rada recidira, posebno spomladi in poleti. Smrtni slučajji so zelo redki.

Ker imamo v železu zelo uspešno sredstvo, je vsako drugo zdravljenje (sprememba zraka, načina življenja) odveč in tudi ne pomaga, ker kloroza ni odvisna od teh činiteljev.

Povsem drugo sliko nudi naslednja oblika slabokrvnosti, ki je znana pod imenom *anaemia pernicioza*, t. j. pogubonosna slabokrvnost. To ime je ta zavratna bolezen do nedavna v polni meri zaslužila, ker je večinoma v 2—4 letih, vkljub zdravljenju, vodila do smrti. V preteklem letu pa smo brali v časopisih imena 3 ameriških znanstvenikov, Noblovih nagrajencev, ki jim je bila podeljena nagrada vsled zaslug na polju preiskavanja anemije p., ki jo moremo sedaj z uspehom zdraviti.

Domnevanih vzrokov te bolezni je več. S sigurnostjo pa se da trditi samo, da je v nekaterih redkih slučajih vzrok sifilis in pa strupi vrste trakulje, ki se prenaša od ribe na človeka. Slabo vpliva na potek bolezni tudi nosečnost.

V krvi najdemo pri anemiji p. dalekosežne spremembe, ki se očitujejo predvsem na rdečih krvnih telescih. Normalno znaša število teh telesc

5—6 milijonov v kub. milimetru. To število pade v posebno težkih primerih na 140.000 v mm^3 , navadno pa znaša 1—2 milijona. Prav tako se zmanjša količina hemoglobina. Končno se zmanjša tudi število belih krvnih teles, ker je okvarjen kostni mozeg, ki je, kot omenjeno, leglo krvnih celic.

Ko je bolezen v polnem razvoju, opazimo na bolnikih sledeče znake: Niso samo blede, temveč že rumenkasti, so trudni in v obraz malo zabuhli. Pogosto jim otečejo noge v členkih. Kostni so včasih na pritisk občutljivi. Jetra in vranica so navadno povečane. Bolniki so razburljivi, imajo krče, neugodne občutke, zlasti v nogah, kar jih ovira pri hoji. Temperatura je vedno malo povečana. Urin je temne barve. Poleg tega opazamo še znake, ki jih srečavamo tudi pri drugih oblikah slabokrvnosti (zasoplenost, močno utripanje srca, nespečnost). Znaki pa, ki se najprej pojavijo in vsled katerih se čutijo tudi bolniki prisiljene, da gredo k zdravniku, so zlasti: zelo boleče vneté konice jezika in včasih tudi mehkega neba, krvavitev iz sluznic, pogosti prolivi ali pa druge motnje prebave.

Usoda teh bolnikov je bila še pred par leti, kot sem že omenil, zelo žalostna. Dandanes za imamo v preparatih jeter, ki jih dajemo v obliki injekcij, uspešno zdravilo proti te vrste anemiji.

Pri vseh teh navedenih boleznih je prizadet v glavnem samo en sestavni del krvi, t. j. rdeča krvna telesa. Poznamo pa tudi bolezni krvi, leukemije, kjer najdemo spremembe predvsem v številu belih krvnih teles. Normalno znaša število belih krvnih teles v mm^3 5—6000. V primeru te bolezni pa doseže število 100.000 in tudi več.

Ločimo več vrst leukemij, ki se razvijejo počasi, ali pa nastopajo naglo. Pri teh oblikah opazamo vedno visoko vročino, gnojno vnetje ust, krvavitev iz sluznic, naglo otekanje žlez. Pri oblikah, ki se razvijajo počasi, je temperatura nižja. Žleze celega telesa otečejo (vratne, pazdušne, dimeljske, žleze prsne in trebušne votline). Prav tako otečejo vranica in jetra.

Vse te bolezni so težkega značaja, zlasti, ker še nimamo sedaj tako uspešnih zdravil na razpolago kot proti raznim anemijam. V poštev prihaja zlasti obsevanje z Rentgenovimi žarki, s katerimi preprečimo prekomerno množenje belih krvnih teles.

Kri ima v človeškem življenju nad vse važno vlogo. Ona dovaja raznim organom hrano in odvaja produkte presnavljanja. S pregledom krvi ugotovimo razne bolezni, da omenim samo sifilis in tifus. Krvna sirotka je nositeljica protistрупov, ki jih ustvarja organizem v borbi proti kužnim klicam pri nalezljivih boleznih.

Na podlagi vseh teh dejstev se bo vsak priključil staremu, pa še vedno pravilnemu naziranju, da kri ni voda.

Joža Jenko:

Zanimivi predhodniki železnic

Neumoren, neutrudljiv in nepokojen duh je vso zgodovino spremljal človekovo delo in mu ga je lajšal izvrševati.

Od najbolj primitivnega vzvoda do najtežjih strojnih kombinacij si je utiral pot do svojega cilja, do zmage nad materijo. Preprost, rezilu podoben košček kamena je pomagal primitivnemu zemljanu v kameni dobi do orodja, s katerim si je ustvarjal vedno popolnejše priprave, ki so mu olajševale delo in življenje. Kako naj si predstavljamo donos in prevoz velikanskih kamenitih oblik za zgraditev mogočnih piramid! Dostikrat se vprašujemo, na kak način se je izvršil prevoz v starem Egiptu v nadnaravni velikosti izklesanih spomenikov božanstev, kraljev-faraonov, ki so bili do 60.000 kg težki? Za prestavo tako težkih predmetov so gradili stari Egipčani ceste, po katerih so jih premikali s pomočjo valjarjev in z nešteto množico sužnjev. Človeška moč je bila takrat poceni, življenje takega reveža brez vrednosti.

Napredek v tehniki je zahteval v starem veku dosti časa in truda. Toda človeški duh ni omagal pred nobenimi težavami, čeprav je snoval in ustvarjal ob posameznih problemih cele generacije in cela stoletja.

*

Za postanek in razvoj železnic sta morala biti dana dva glavna pogoja, t. j. cesta in pogonska moč.

Poglejmo nekoliko nazaj v razvoj obeh!

Rimski zgodovinar Quintus Curtius Rufus pripoveduje, da so se učili Grki in Rimljani že od Egipčanov graditi ceste, ki so imele v kamniti podlagi umetno izdolbene kolotečine v vedno enaki širini. V primernih razdaljah so obstojala tudi izogibališča. Slične slike vidimo pozimi, ko zapade preko noči ceste visoka plast snega in se v zgodnjih jutranjih urah orjejo s snežnimi plugi gazi in pota, da je cestni promet kolikor toliko mogoč. Od časa do časa odkidajo delavci sneg med potjo in napravijo tu in tam širšo cesto, da se vozovi lažje izogibajo drug drugemu, odnosno da pešcem ni treba pri srečanju s sanmi stopati v nerazoran sneg. Dandanes takih umetnih, iz rimske dobe izhajajočih kolosekov — kolotečin na cestah ne najdemo več. Kajti s propadom rimskega imperija so propadle tudi umetno vzdrževane ceste. Le na razvalinah rimskih mest vidimo še te naprave. V Solinu, v neposredni bližini Splita, je ohranjena rimska ulica z vdolbenim kolosekom.

Iz tega je razvidno, da so obstojale ceste s kolovozi — kolesnicami že v starih časih. Njihova konstrukcija je bila odvisna od pripomočkov, ki so bili takrat razpoložljivi. Te primitivne početne proge so se vedno

zboljšavale. V poznejši dobi moremo zasledovati posebno v rudnikih tirne naprave oziroma tračnice iz dolgega hrastovega lesa na prirejenih potih in cestah.

Pomemben napredek v gradbi tirnih naprav lahko ugotovimo v sredini 17. stoletja, ko so začeli uporabljati v ta namen železo. Na rudniških »železnicah« so pričvrstili v ostrih ovinkih na lesene tračnice železne trakove, da bi tako dosegli boljšo premičnost vozičkov. Prve tračnice iz litega železa v današnjem pomenu so izdelali šele leta 1767 na Angleškem. Te tračnice so imele v sredini koritce ali žleb, v katerem je teklo kolo, s čimer naj bi bilo vozilo zavarovano pred iztirjenjem. Uporabljali so tudi druge oblike tračnic, tako n. pr. so jih izdelovali v obliki kotnih okovkov, ki so zadrževali kolesa, da niso zdrknila. Razni poizkusi so rodili idejo za ustvaritev kolesnega venca, ki je bil napravljen na obeh robih kolesa. Vse tračnice so pritrjevali na lesene podlage ali tudi na kamnite kocke brez prečnih vezi. Tračnica je bila trebušasta, t. j. v sredini je bila širša kakor na koncih in je imela skoro obliko ribjega telesa brez glave in repa. Dolžina je znašala največ 1.5 m. Te vrste tračnice so bile pritrjene z vijaki na lesene podlage, ki so ležale v posteljicah iz litega železa. Prvotno tračnice med seboj niso bile vezane.

Obliko tračnic sta spopolnila šele George Stephenson in Wilhelm Losh, ki sta jim dala v prerezu obliko gobe, t. j. glava, po kateri teče kolo, je bila močnejša, torej približno take oblike kakor so tračnice danes. Tračnice so vezali med seboj tako, da so bližnja, dotikajoča se konca, v dolžini 7 cm poševno in koničasto odrezali, oziroma odpilili in nato s čepom čvrsto spojili.

Že v letu 1805 so uporabljali namesto tračnic iz litega železa kovane tračnice. Ko pa se je petnajst let pozneje posrečilo v redlingtonskih železarnah Johnu Berkinshawu ustvariti valjeno železo, so izdelovali le samo take vrste tračnic. Toda oblika je zmagala zopet trebušasta. Šele Robert Stephenson je ugotovil prednosti tračnic v obliki, kakor jih imamo tudi še sedaj. V letu 1805 so bile vpeljane prav povsod tirnice te oblike. Dolgost je znašala 4.50 m. Tračnice so ležale v posteljicah iz litega železa, kjer so bile zaklinjene z lesenimi zagozdami. Posteljice — imenujemo jih tirnične stolce — so bile na hrastov prage pritrjene z vijaki, ali pa pribite z močnimi žblji.

Stiki tračnic so bili vezani med seboj po načinu, ki sem ga že poprej omenil. Šele v drugi polovici leta so vezali tračnice med seboj v tirni osi s spojkami.

Ko so se pa na progi Leipzig—Dresden posebno dobro obnesle tračnice s široko nogo in prerezno podobo gobice, jih niso potrjevali na trame, ki so bili položeni vzporedno s tirno osjo, ampak so polagali že železniške prage navpično na os. Na te so pribili tračnice ter uporabljali že podložne plošče. Za pritrjevanje tračnic so služili tudi leseni vijaki in tirefondi. Toda poiskusi so pokazali, da ta način pritrjevanja tračnic ni bil

kos svoji nalogi. Opaziti so mogli premikanje tračnic v smeri njihove dolžine in v širino. Poskušali so odpraviti te ponavljajoče se hibe, kar se je posrečilo l. 1841 v Nemčiji. Za spopolnjevanje čim varnejšega prometa so tekmovalе države na evropskem kontinentu in tudi izven njega.

Že popreje sem omenil, da so bile tračnice prvotno pritrjene na leseni podlagi, položeni vzporedno s tirno osjo. Uporabljali so v letu 1797 za podlago tudi kamenite kocke. Zanimivo je pri tem, da se je širina med obema tračnicama že prav v začetku, ko so začeli polagati železne tračnice, ujemala s sedanjo normalnotirno širino od 1'435 m. Do te širine je dovedel gol slučaj, ker je znašalo medosje običajnih cestnih vozov takrat na Angleškem 5 čevljev, kar prilično odgovarja železniški tirni širini.

Za ohranitev lesenih podložkov je uporabljal prvikrat že leta 1832 Anglež I. Kyan preizkušena sredstva. S tem je dosegel večjo odpornost in daljšo dobo trajanja železniških pragov. Od tega časa dalje so uvedli razne metode, ki so rodile večje in manjše uspehe. Že v tej dobi so konservirali lesne prage s kemičnimi preparati in jih impregnirali, kar se je najbolj obneslo in se še dandanes izvaja. (Dalje prih.)

Eposlovje

Gustav Strniša:

Na tračnicah življenja

Čuvaj Jakob in njegova Liska.

Čuvaj Jakob Smola je begal po tračnicah in besno vlekel svoje dolge, črne brke, ki so mu silili v koničasto, površno obrito brado, dočim so mu debele, mesnate ustnice nemirno trepetale. Njegov zardeli, koščeni obraz je razodeval, da je možakar zelo razburjen, saj so mu velike črne oči kar migotale in s pogledom nemirno nekaj iskale, toda drhtenje redkih trepalnic je izdajalo, da je Jakob stikal za nečem, česar ni mogel najti, najsi se je še tako trudil, gubančil svoje ozko čelo in napenjal možgane.

Hipoma pa se je nečesa domislil, kajti zadovoljen smehljal mu je preletel mrki obraz, a s kazalcem desnice se je potrkal po svojem znojnem čelu in nekaj zamrmral.

Čuvaja je res stiskala težka skrb, ki je sploh ni mogel prekriti, pa če bi jo bil tudi rad. Njegova Špela, zvesta boljša polovica, ki ga je zmerjajoča in godrnjajoča že dvajset let neprestano spremljala po vseh cestah in stezah življenja, je nepričakovano krenila v drugo smer. Pa ga ženica vendar ni pustila na cedilu sredi njegove življenjske poti? Kaj še!

Špela je morala Jakoba zapustiti, ker je nepričakovano hitro zbolela. Ženico je kar čez noč prijelo, da je morala v mesto k zdravniku, ki ji je dal listek za v bolnišnico.

In Špela je ležala v veliki beli hiši, strmela v visoka okna, občudovala red in snago, ki je tod vladala, ter neprestano grizla spodnjo ustnico, kakor vedno, kadar jo je kaj mučilo. Zdaj jo je pač trpinčila skrb, saj je samo premišljevala, kaj bo njen mož počel brez nje. Še bolj kakor Jakob pa je skrbela njegovo ženo kravica Liska, saj sta bili druga na drugo tako navezani, da si čuvajeva boljša polovica brez nje ni mogla misliti pravega življenja v tisti samotni čuvajski hišici. Osamljenemu Jakobu je ostala kravica Liska, ki ga je slabo kratkočasila.

Če bi namreč hotel odkritosrčno priznati, je bil zavoljo Liske vse bolj zbežan kakor zaradi svoje starikave ženice, ker si niti ni mogel resno misliti, da bi mu mogla Špela kdaj zares zboleti in obležati. Bila je trdna kakor drenovina, čeprav za deset let starejša od njega ter, kakor je rada vedno sama poudarjala, tudi za deset let pametnejša.

Da, krava, ta šembrana Liska! Bila je prava gorenjska trma, doma nekje od Bohinja. Kadar je imel čuvaj z njo opravka, je zabavljajl čez vse krave na svetu, se križal in klel in pošiljal vse Bohinčce k vragu, češ, da so vsekakor preveč trmast, ker so se še celo njihove krave nalezle njih svojeglavosti, kar je pač več kot preveč.

Zdaj je šla ženica v bolnišnico in z njo vse rezke in pikre besede, le samo ta rogatka je ostala. O, če bi še ona zginila, potem bi bilo res veselo! Kako bi se oddahnil in zavriskal bi pred čuvajnico kakor mlad fant, ki gre vasovat. Svojo kravico bi pač rad prodal, toda s Špelo ni bilo varno zobati češenj. Če bi bil kravo prodal, bi bila pač z ženo zaorala, njemu pa je bilo za hišni mir, ki ga je Špela itak vedno nekoliko kalila. Sicer mu je pa že vnaprej zabičila, da se loči raje od njega, ki je siten, plesniv dedec, kakor od svoje miljene Liske, katera je dobra in pametna kravica in ji daje toliko mleka, da si je že prihranila lepe denarce, odkar jo ima.

Čuvaj Smola si je vse pridige svoje žene dobro zapomnil in ni nobene zlepa pozabil, da, še boljše si jih je ohranil v spominu kakor odredbe. ki jih je prejel od svojih višjih in ki niso bile nikoli tako podkrepnjene in zabeljene kakor ukazi njegove stroge ženice.

Tudi kravica Liska je imela nekaj svojstvenega. Kakor je bila s svojo gospodinjo prijazna, se kar k nji pritiskala, ji lizala z roke sol in jo gledala s svojimi velikimi očmi, tako gospodarja sploh ni marala, kar je očitno pokazala, kadar ga je srečala, mrko ga ošinila s pogledom, nejevoljno zamukala in zbežljala mimo njega, kakor bi jo bil ožgal z gorjačo.

Zdaj, ko mu je ušla njegova stara v bolnišnico, naj bi se kravi spet približal ter ji usiljeval svojo prijaznost in dobro voljo? V resnici se je je bal še vse huje kakor svoje sitne starke, saj je že okušal Liskine muhe, ko jo je nekdan hotel pomolsti. Seveda je to zahtevala njegova Špela, ki je imela druge opravke. Ni pa pomislila, da Jakob molže ni bil vaju, čeprav se je rad pohvalil, da je že večkrat krave molzel in

da bolje ve, kako se taki reči streže, kakor kakšna kravja dekla, ki je v hlevu že kar doma.

In ko je takrat hotel neprostopovoljno ustreči svoji boljši polovici ter prišel hoditi okoli Liske kakor mačka okoli vrele kaše, je vražje slabo naletel. Kravica se je samo prezirljivo ozrla vanj in začudeno pomežiknila s svojimi bolščečimi očmi, saj nikakor ni mogla razumeti, da si upa v njen blžino človek, ki ga ni nikoli marala, in mu je dovolj očitno pokazala svojo mržnjo. Že naslednji hip je dvignila nogo in sunila tako krepko nazaj, da je preplašeni čuvaj odletel v desni kot, a keblica za mleko pa v levega.

Razkačeni Liski tega še ni bilo dovolj. Besno je udarila z rogmi kvišku, odtrgala pretenki povodec, s katerim je bila privezana k jaslím, se zazibala v boku kakor kak star boksač, se hitro okrenila ter se zaletela proti čuvaju, da bi ga prebodla s svojimi močnimi, krepko zaokroženimi rogmi.

In Jakob, ki je od samega presenečenja najprej zazijal, jo je že prihodnji hip kar pocedil iz hleva ter divje zatrlesknil duri za seboj.

Smola se je zunaj globoko oddahnil, čeprav ga je takoj spreletelo žalostno spoznanje, da je pribežal samo iz dežja pod kap, saj ga je spet čakalo novo gorje, kajti že se je bilo treba pripraviti na ploho psov, ki se je morala vsled tega njegovega junaškega umika razliti iz neutrudljivih ust njegove ženke, katera mu pač ni nikoli nobene prizanesla. S sklonjeno glavo se je torej počasi napotil v hišo kakor največji grešnik in skesan priznal svoji starki, da ji sicer rad in veselo vse naredi, kar jih sploh pade na um, toda krave ji ne more pomolsti, tudi pri najboljši volji ne, ker ga Liska ne pusti blizu, pa če se še tako trudi okoli nje in se ji laska.

Špelica, ki ni štedila z lepimi nazivki, ga je takoj počastila z nerodo in nahrulila z rogoviležem.

No, Jakob je bil z vsemi vzdevki zadovoljen, saj jih je bil vaje kakor eigan mraza in prav nič ni zameril svoji ženički, samo da mu ni bilo treba nazaj v hlev k Liski, ki jo je potem pomolzla žena, kakor običajno.

Zdaj, ko Špele ni bilo doma, je krava v hlevu že nejevoljno mukala in se drsaje prestopala z nogami, menda jo je mleko že tiščalo, ali pa je slutila, da je nekaj narobe, ker ni bilo na spregled njene prijazne gospodinje, ki se je vedno zelo rada pomudila v hlevu.

Jakob je torej žalosten spoznal, da se mora sam lotiti nevarnega in neprijetnega posla, čeprav še tako nerad.

Naposled se je vendar nekaj pametnega spomnil.

Mož je vedel, da je že kesen, ker bo čez 15 minut prihrumel mimo vlak, toda ni ga preveč skrbelo, saj je bil prepričan, da bo dotlej vse v redu.

Že je skočil v čuvajnico, iz katere se je kmalu začulo veselo žvižganje, kakršnega hišica ni bila vajena, odkar je v nji vladala stroga Špela, ki

je vedno trdila, da ji že žvižg vlakov preseda, ne da bi ji še njen dedec piskal na ušesa in jo dražil.

Jakob se je samemu sebi režal, ko je skakal po sobi in se oblačil. Možakar se je kaj smešno našemil. Ker je upal, da bo kravico prevaral, se je zgnetel v obleko svoje Špele. Njeno krilo je smešno zavihralo na njem, a posebno sta se odlikovali njegovi nogi, ki sta kakor dve dolgi, tenki klobasi iz ozkih hlačnic moleli na dan.

Oči so čuvaju samega navdušenja žarele, vedno bolj ponosen je postajal na svoj domislek. Ko se je stlačil še v ženino rdečo jopo, iz katere so mu pogledale suhe zarjavele roke kar do komolcev, se je postavil pred ogledalo, samemu sebi zadovoljno pokimal, si pogladil brke in že jo je hotel junaško mahniti v hlev. Zadnji hipec je opazil svoje razmršene lase, se urno zasukal in si privezal na svojo oglato glavo ženino rožasto ruto kar »na figo«, da sta mu oba konca visela po vratu kakor dva rdeča uhlja.

Potem je hitel v hlev.

»Da, ogoljufam jo, pa še prav pošteno je pretentam!« si je vsiljivo zagotavljal ter se po prstih približal kravici.

Jakob je vedel, da so krave pri vimenu zelo občutljive in bi ga njegova Liska kljub zvijači morda le prepoznala po načinu njegove molže. Zato je postavil stolček prav varno daleč proč, sedel nanj, stegnil svoje dolge roke in pričel opravljati svoj tegobni posel.

Liska ga morda res ni spoznala, čeprav se je nekajkrat ozrla, zagledala rožasto ruto in nekako sumljivo odkimala z glavo. Lahko pa tudi, da je bila zadovoljna, samo da je nekdo prišel, ki jo je pomolzel, kar je vsekakor že težko čakala. Mogoče pa, da tedaj ni bila razpoložena za kake vragolije, skratka, pustila je gospodarju, da jo je pomolzel do kraja.

Ko pa je ta komaj prestopil prag in hotel v čuajnico, je začul drdranje lokomotive. Že je pograbil zastavico ter skočil pred tir. Upal je, da ga ne bodo preveč opazili, saj je samo tovorni vlak vozil mimo. Ponosno se je torej vzravnal, čeprav je bil oblečen v žensko obleko.

Prav tedaj, ko je vlak zdrknil mimo čuvajnice, se je izpod drevja za tirom odtrgala živa senca in že je nekdo čuvaja krepko potrepljal po rami.

Smola se je vznevoljen ozrl in — odrevenel. Usta so se mu široko nakremžila, oči zamežikale, kakor bi mož samemu sebi ne mogel verjeti. Hm, bilo je res neprijetno, kajti pred njim je stal s kožo in kostmi ter z uradno uniformo na sebi strogi gospod nadzornik Travnar, ki ga je začuden gledal in ni vedel, ali naj ga ošteva ali naj se mu smeje.

»Ampak Jakob Smola! Kaj vendar počenjate, ste mar zblazneli ali kaj?« je naposled kriknil gospod nadzornik, ki se je res zbal za čuvajevo pamet, ko se je ozrl na njegov spačeni in smešno skremženi obraz.

»O gospod...! Gospod nadzornik... Hm... Gospod, ponižno javim — jam... javim!« je jecljal čuvaj in si potegnil rožnato ruto z glavo, da bi bil vsaj malo bolj dostojen. — »Javim gospod nadzornik, da kar...

da kar bode ... res kar pobode in vsakega pobode, pa kako pobode! ... Če mi ne verjamete, ali nečete verjeti, pa bi morda ... sami poskusili. Ta krava je res prava božja pokora! Bes jo plentaj!«

Nadzornik je bolščal vanj in lovil besede, vendar ga še vedno ni dobro razumel.

Jakob se je popraskal za ušesom in potem začel počasi in podrobneje razlagati, kakšna pošast da je njegova krava in zakaj se je tako nakrputil.

Nadzornik je ustnice trenutno razširil na smeh, a že so se spet zaostrele, resno je odkimaval z glavo, zmigaval z rameni ter poudarjal dolžnosti čuvajskega stanu, ki jih mora vsak čuvaj vestno vršiti, pa če tudi redi celo čredo še tako trmastih krav, saj mora najprej opraviti svojo službo in se šele potem pečati z drugimi zadevami, kakor na primer z molžo krav:

»Prestavimo vas v čuvajnico tik mesta, tam ne bo krav ne hleva, da se ne boste mogli tako osramotiti! Samo pomislite, kako bi bilo, če bi bil vozil mimo osebni vlak! Ljudje bi se grohotali na ves glas in kaj bi rekli? Vse bi šlo na račun železniške uprave! Kakšno mnenje bi dobili o nas! Ne, ne, to ne gre in ne gre, pa amen!«

Nadzornik se je grdo držal in trdo odkorakal, čeprav se je v resnici komaj ubranil smeha.

Smola pa je v krilu svoje Špele obsedel žalostnega in potrtega srca pred čuvajnico, se zaskrbljen drgnil po čelu, si brisal z rožasto naglavnico znoj in se peklil:

»Zdaj sem šele napravil pravega hudiča, zdaj, še tega mi je bilo treba! Takega kozla menda še ni ustrelil noben čuvaj pod božjim soncem!«

Nadzornik pa je še tisti veečr pripovedoval v pisarni o uspehih svoje revizije. Ko je pravil o čuvaju Smoli, se je tako hahljal, da se je tolkel po kolenih, saj ni mogel pozabiti možakarja v kratkem krilu, rdeči jopi in z rožasto ruto na glavi ter njegovega bedasto skremženega obraza.

Tudi gospod načelnik se je smejal, ko je prečital nadzornikovo poročilo. Toda postava je postava! Ker je čuvaj Jakob znan kot vesten in pošten služabnik, so ga sklenili samo premestiti.

*

Tisti večer je Jakob prejel od svoje boljše polovice žalostno in milo pisemce, ki ga je ganilo, da se je skoraj jokalo. Kdo bi si bil mislil, da se je starka znala tako raznežiti in mu pisati res prisrčno, skoraj zaljubljeno? Nekatere besede so bile zamazane, kakor polite. Pa vendar ni revica od samega ginjenja plakala? Da, da, zelo se je morala dolgočasiti brez njega!

»Nesreča nikoli ne prikolovrati sama!« je javkal, ko je pismo trikrat prečital, saj mu je žena sporočala, da bo ostala najmanj še dva tedna v bolnišnici, ker je zelo slaba in je šele počasi spoznala, da ji je mnogo huje kot si je spočetka mislila.

Čez nekaj dni pa je Smolo še bolj pretreslo sporočilo, da je premeščen za čuvaja v Kamen, v večje podeželsko mesto, kjer je stala ob cesti za streljaj oddaljena od kolodvora prijazna samotna čuvajnica brez hleva in kmetije. Tekom sledečega meseca je že moral na svojo novo službo.

Bilo mu je tesno in hudo, kar misliti si ni mogel, da bo moral res iz kraja, ki ga je bil že vaje, kakor bi se bil v njem rodil.

In odvezal je svojo kravico, da bi jo odpeljal in prodal, saj je vedel, da je zdaj niti tako odločna ženska kot je bila Špela, ne bi več mogla pridržati, pa če bi bila napela tudi vse kriplje, kajti paragraf je posegel vmes, ki trdi, da čuvaj ne sme opravljati službe v ženski obleki.

Krava se je čudila njegovi predrznosti, branila se mu je in ga hotela pobosti. Pa je mož krepko stisnil povodec pod gobcem, saj se živali zdaj kar naenkrat ni več tako bal, menda že zato ne, ker je vedel, da Liska nima nič več za zaščitnico njegove stroge Špele. Tudi vsa jeza na kravico mu je splahnela in jokavo ji je govoril ter jo čohljaj po hrbtu:

»Norica neumna! Sama si kriva, prav sama in le samo ti! Koliko žalosti si s tem napravila moji Špeli, svoji dobri gospodinji, tega midva oba skupaj niti ne veva ne!

Uboga naša Špela! Kako bo reva zaplakala, ko ji povem, kaj se je s teboj zgodilo! Pa, saj bom spet sam največ trpel! Naj bo, mi je že tako usojeno!«

Počasi je gnal Smola kravico, ji privoščil še marsikatero prijazno besedo ali resen opomin in se jezil nad seboj, da mu je za Lisko še celo hudo, čeprav se nista nikoli razumela. Kmalu sta prilezla v mesto, kjer je čuvaj kravo dokaj dobro prodal.

Nekaj časa je poslej samo premišljeval, kako naj pove svoji starki, da nima več krave. Ona ga bo pač obdolžila, da je sam vse zakrivil, in ga bo še na bolniški postelji ozmerjala. Le naj ga, če se sama ne bo vsled tega preveč razburila, kar bi ji lahko škodovalo in ji še poslabšalo bolezen!

Ko je naposled zasnoval načrt, kako ji bo vse polagoma povedal, je hitel kar brž v bolnišnico, da bi se ji razodel, kajti prestrašil se je, ko mu je vzniknila misel, da bi ga starka utegnila prehiteti ter bi ozdravljena že preje privršala domov.

Špela je bila zelo slaba. Prestrašen je opazil, da je bolj bolna kakor si je sploh mogel misliti. To ga je presunilo in oplašilo.

Jakoba je pogledala resno in vprašaje, vsa bleda in šilasta v obraz. Menda mu je že raz obličje čitala, da se je nekaj hudega pripetilo, saj jo je kar boječe in nemirno gledal.

Obotavljal se je nekaj časa in se potem počasi izpovedal.

Poslušala ga je, komaj vidno kimala ter molče čakala.

Ko je nehal, se je žena sama lahko okrenila k njemu, ga srepo pogledala s svojimi sivimi očmi in komaj slišno siknila:

»Jaka, ti si osel!«

Nato je umolknila, mu obrnila hrbet in se sploh ni več brigala zanj.

Zaman je skušal kaj iz nje izvleči, saj mu je bilo tako čudno težko v duši, kakor bi slutil nekaj hudega.

Drugi dan je Špela nenadoma umrla.

(Dalje prih.)

Za naše male

Rešitev ugank v 12/34. števil. »Zadrugarja«.

- 1.) Vesele božične praznike!
- 2.) Izabela, zabela, a bela?, bela, Ela, la, a.
- 3.)

391	398	375	382	389
397	379	381	388	390
378	380	387	394	396
384	386	393	395	377
385	392	399	376	383

Vse tri uganke so prav rešili: Likar Stanislava, Ljubljana; Leskovšek Drago, Ljubljana, in še nekdo, ki je pozabil poslano rešitev podpisati. Naj se javi!

Čuvajmo Jugoslavijo!

Vsebina: Zadrugništvo kot svetovni nazor (str. 1). — O solidarizmu in zadrugništvu (str. 8). — Gospodarstvo v družini: Obroki (str. 10). — Kuhinja: Kako se peče meso (str. 11). — Čebelarstvo: Čebele v zimi (str. 13). — Sadjarstvo: Sajenje in cepljenje (str. 16). — Vrt in cvetice: Propadanje uzimljene endivije (str. 18). — Naša družina: Več veselja v oktrokovo dušo (str. 19). — Zdravstvo: Krvne bolezni (str. 21). — Za pouk in zabavo: Zanimivi predhodniki železnice (str. 24). — Leposlovje: Na tračnicah življenja (str. 26). — Za naše male (str. 32).

»Zadrugar« izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolo-dvorska ulica št. 39. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Čebelarstvo

Upravni odbor žel. Čebelarske zadruge v Ljubljani prosi vse one člane, ki nameravajo zamenjati vosek za umetne satnice, da ga prinesejo najkasneje do 15. februarja v zadrugino pisarno.

Umetne satnice bomo začeli izdelovati takoj po 20. februarju.

Prosimo vse člane, da se drže tega termina, ker nam sicer ni mogoče satnic pravočasno izgotoviti.

Lansko leto je imel upravni odbor z izdelavo umetnih satnic vedno težkoče, ker člani niso prinesli pravočasno voska v zameno. Cena za predelavo je 8 Din za kilogram.

Odbor.

Obvestilo

Kot je razvidno iz cenika, smo ta mesec podražili moko Ogg za 10 par, medtem ko je ostala cena moki Og in Om itd. nespremenjena. Moka Ogg se rabi predvsem za pecivo, kekse, izdelavo testenin itd., dočim je za kruh priporočljiva moka Og ali prav posebno Om, ker je po tej moki kruh bolj bel ter se manj suši in manj drobi.

Najboljši kruh je pač iz enotne moke. Ni tako bel in rahel ali visok, je pa zato bolj tečen in izdaten, ker ima v sebi mnogo več beljakovin, redilnih soli in vitaminov.

Naši tečaji

P. n. članstvo opozarjamo na razglas v zadnji (12.) številki »Zadru-garja« glede otvoritve gospodinjskih in kuharskih tečajev in tečaja za šivanje. Razglas na kratko ponavljamo:

Štirimesečni dnevni gospodinjski in kuharski tečaj naše zadruge se bo pričel 4. februarja 1935. Vpisovanje v mesecu januarju dnevno od 10. do 16. ure v pisarni železničarske menze, Ljubljanski dvor.

Tromesečni večerni gospodinjski in kuharski tečaj se bo otvoril tudi 4. februarja 1935. Prijave se bodo sprejemale od 28. do 31. januarja ob 10. uri istotam.

Popoldanski in večerni šivalni tečaji se bodo pričeli 4. marca 1935. Vpisovanje v mesecu februarju od 14. do 16. ure v pisarni železničarske menze, Ljubljanski dvor.

Vabilo k sotrudništvu

Uredništvo »Zadru-garja« vabi vse one člane, ki bi hoteli sodelovati pri našem glasilu, da obvestijo o tem urednika in mu pošljejo event. že pripravljeno gradivo na vpogled. Pri tem naj blagovolijo uvaževati:

Članki naj ne presegajo 2 tiskanih strani; po možnosti naj bodo še krajši.

Obravnavajo naj praktična združna in gospodarska vprašanja, zlasti taka, ki so aktualna in zanimajo predvsem naš stan.

Glede teoretičnih združnih in gospodarskih člankov želi urednik z avtorjem predhodnega sporazuma.

Za leposlovne prispevke letos list nima več prostora.

Uredništvo.

„Zadružna zastava“

Savez nabavljalni zadrug se je odločil, da bo pričel izdajati 1. februarja poljuden list »Zadružna zastava«. List bo izhajal 15 dnevno na osmih straneh četrtinske oblike. Naročnina znaša letno 15 Din skupaj s kalendarjem, ki ga izdaja Savez vsako leto.

Poljuden zadružni list je zelo potreben našemu zadružnemu pokretu in bo koristil zadružni propagandi. List bo oživel vez med vsemi zadrugami in zadrugarji. Njegov namen je, zbuditi v zadrugarjih zavest, da posameznik ni osamljen in nemočen, temveč, da živi v sestavu močne zadružne organizacije. Savez je prepričanja, da predstavlja oživetvorenje »Zadružne zastave« važen datum v razvoju celokupnega zadrugarstva državnih uslužbencev, da je to važen korak, ki ga je napravila naša organizacija na polju zadružne propagande, in pričakuje od zadrugarjev, da bodo v spoznanju velikega pomena »Zadružne zastave« vsi podpirali list in se nanj naročili.

Vabimo vse člane, da naroče list, pošljejo Savezu svoj točen naslov in mu nakažejo letno naročnino 15 Din. Uprava lista se bo ozirala le na predplačnike in bo tiskala list le v številu predplačnikov.

Naslov Saveza je: Savez nabavljalkih zadruga državnih službenika, Beograd, predal št. 290, ali Poincarejeva ulica 21.

Varujte se prehlajenja v zimskem času!

Uživajte naš domač med!

Le dobro si zapomni to; poizkusi, uživaj ga dosledno in kmalu boš spoznal njegove vrline. Redilno moč mu daje velika množina sladkorja, saj vsebuje med 60 do 80% sadnega in grozdnega sladkorja; zdravilne snovi pa tvorijo fosforne spojine, ki dajejo močne kosti in krepijo živce.

Prav posebno priporočljivo je uživanje medu ravno v zimskem času, ko si izpostavljen prezebanju, prehlajenju, dežju in snegu; dober lipov čaj, z medom oslajen, ti prežene vse nadloge, ohrani te čvrstega in živahnega.

Kupuj pa v naših prodajalnah le naš domač, temen, kompakten med, kateremu so izrekli svetovni prvaki čebelarске vede na letošnji vseslovanjski razstavi v Beogradu odlično priznanje. Tak med pridelujejo tvoji stanovski tovariši, čebelarji-železničarji; preizkušen pa je po strokovnjakih naše čebelarске zadruge. Odklanjaj med, ki je redek in voden.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

Centrala: Ljubljana, Masarykova cesta 17, telefon št. 2241 in 2248.

Prodajalne:	Ljubljana:	Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 2248
		Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641
Maribor:		Koroški kol., Frankopanska cesta 34, telefon št. 2061.
		Glavni kol., Aleksandrova cesta 49, telefon št. 2825

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 1

veljaven od 21. januarja 1935

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le
tako ob prejemu blaga!

Mlevski izdelki

Moka Ogg	kg	2'60
" Og	"	2'50
" št. 2	"	2'30
" št. 5	"	2'10
" enotna	"	2'25
" ajdova	"	3'75
" koruzna	"	1'55
" krmilna	"	1'50
" ržena	"	2'25
Otrobi, koruzni	"	1'—
" pšenični, debeli	"	1'35
" " drobni	"	1'20
Zdrob, činkvantin	"	2'75
" koruzni	"	2'—
" pšenični	"	2'75

Testenine

Domače

Fidelini	kg	6'—
Krpice	"	6'—
Makaroni	"	6'—
Polži	"	6'—
Rezanci	"	6'—
Špageti	"	6'—
Zvezdice	"	6'—

Jajčne

Makaroni	kg	8'—
Polži	"	8'—

Jajčne v kartonih

Makaroni	kg	9'25
Špageti	"	9'25
Jajnine vseh vrst	"	16'—

Riž

Carolina	kg	11'—
Prima	"	7'50
Sekunda	"	5'—

Deželni pridelki

Čebula, domača	kg	1'—
Češenj	"	6'—
Fižol, cipro	"	3'—
" prepeličar	"	2'75
Cela, zelen	"	—
Ješprenj	"	3'50
Ješprenček	"	7'50
Kaša	"	3'25
Koruzna, debela	"	1'25
" drobna, čikvantin	"	1'75
Krompir	"	—'80
Leča, Ia	"	12'—
Leča, IIa	"	5'50
Piča za kure	"	1'65
Ptičja hrana	"	8'—
Zelje, kislo	"	2'25
" " v sodčkih	"	2'25

Sadje južno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	14'—
Rozine, IIa	"	10'—
Cvebi	"	12'—
Grozdiči (vamperli)	"	12'—
Češplje, suhe, bosanske	"	8'—
Dateljini	kart.	12'—
Fige, dalmatinske	kg	5'—
" v venci	"	8'—
Hruške, suhe	"	5'—
Jabolka	kg	3'50

Lešniki, tolčeni	kg	30'—
Limone	kom.	— 50
Mak, plavi	kg	10'—
Mandeljni, Ia	"	48'—
Mandeljni, IIa	"	34'—
Orehi, celi	"	5'50
Orehova jedra	"	18'—
Pinjoli	"	66'—
Pomaranče	kom.	1'—
"	"	1'50
Rožiči, celi	kg	5'—
Rožičeva moka	"	6'—

Sladkor

Kocke	kg	14'25
Sipa, drobna	"	12'50
" debela	"	12'60
V prahu	"	14'25
Bonboni	"	25'—
" Fourres, Ia	"	40'—
" " IIa	"	30'—
Bonboniere, male	kom.	12'—
" srednje	"	22'—
" velike	"	30'—
Kandis	kg	23'—
Margo slad	"	44'—
Šumeča limonada	kom.	1'—

Sol

Fina	kg	5'—
Morska	"	2'75
Namizna	"	3'50

Kava

Perl	kg	76'—
Portoriko	"	76'—

Surova, Ia	kg	62'—
„ IIa	„	50'—
Viktoria	„	44'—
Žgana	„	70'—
„ Rio	„	60'—
„ Special	„	83'—
Hag, mali	zav.	14'—
„ veliki	„	27'—

Žitna kava

Ječmenova, slajena, za-		
družna	kg	9'—
Ječmenova, zadružna	„	6'—
Ržena, slajena	„	10'—
Dr. Pirčeva	„	12'—
Kneipp	„	12'—
„ v dozah	doza	8'—
Proja	kg	8'—
Žika	„	13'—

Ostale kavine primesi

Cikorijs Favorit	kg	14'75
„ Franck	„	15'50
„ kolinska	„	15'50
Enrilo	„	19'—
„	doza	16'—
Figova kava	kg	20'—
Redilna kava	„	18'—

Mast

Mast	kg	15'—
„ v dozah	doza	85'—
Ceres, bel in rumen	kg	21'—
Čajno maslo Ia	„	32'—
„ „ IIa	„	26'—
Kuhano maslo	„	26'—
Zaseka, domača	„	15'—

Mesni izdelki

Carsko meso	kg	*
Hrenovke	kom.	2'—
Jezik, goveji	kg	26'—
„ svinjski	„	20'—
Kare brez kože	„	*
„ s kožo	„	*
Kračje	„	*
Kranjske klobase	„	3'50
„ „ suhe	„	—'—
Meso, prekajeno, vratina	„	*
Ocvirki	„	*

Plečeta, cela	kg	—'—
Prsni vršci	„	*
Reberca, brez kože	„	*
Safalade	kom.	2'—
Salama, jetrna	kg	25'—
„ krakavska	„	25'—
„ letna	„	20'—
„ milanska	„	50'—
„ mortadela	„	—'—
„ navadna	„	10'—
„ ogrska	„	50'—
„ posebna	„	20'—
„ tirolska	„	22'—
Slanina, hamburška	„	*
„ krušna	„	*
„ papricirana	„	*
„ prekajena, deb.	„	19'—
„ soljena	„	17'—
„ tirolska	„	20'—
Svinjske glave, brez kosti	„	*
„ parklji	„	5'—
„ repi	„	8'—
Šunka, domača	„	*
„ „ kuhana	„	45'—
„ praška	„	—'—
„ zvita	„	*
Tlačenka	„	15'—

* Po dnevnih cenah, ki so izložene v prodajalnah.

Ribe — pastete

Polenovka, suha	kg	22'—
Rusi	kom.	1'25
Sardele, očiščene, v olju	„	—'50
Sard. obr. s kaper., mala doza	„	3'50
„ „ „ velika	„	7'—
Sardine 1 kg	„	28'—
„ $\frac{1}{3}$ kg	„	10'—
„ $\frac{1}{4}$ kg	„	6'—
„ $\frac{1}{5}$ kg	„	5'—
„ $\frac{1}{10}$ kg	„	10'—
„	kom.	1'50
Slaniki	„	2'—
Tunina	doza	16'—
Pašteta, jetrna	„	5'—
„ sardelna	„	6'—
Guljaž, goveji	„	8'—

Delikatese

Citronat	kg	100'—
Čaj v dozah	doza	26'—
„ „ zavitkih	zav.	3'50

Čaj v zavitkih	zav.	6'50
„ „ „	„	7'50
„ „ „	„	14'—
„ „ „ »Mate«	„	3'50
„ odprti	kg	100'—
Čokolada à $\frac{1}{4}$ kg	tabl.	10'—
„ „ $\frac{1}{10}$ kg	„	4'50
„ „ $\frac{1}{20}$ kg	„	2'50
„ z lešniki à $\frac{1}{24}$ kg	„	2'50
„ „ „ $\frac{1}{2}$ „	„	29'—
„ „ „ $\frac{1}{3}$ „	„	20'—
„ „ „ $\frac{1}{5}$ „	„	12'—
„ mlečna „ $\frac{1}{14}$ „	„	5'50
„ „ „ $\frac{1}{7}$ „	„	11'—
Drobtine	kg	6'—
Gorčica	„	17'—
„	koz	6'50
Guljaž ekstrakt	zav.	4'—
Jajca, štajerka, dnevna,	„	—'75
cela	kom.	—'75
Na progo ali z loko pošiljkami jih ne moremo pošiljati.		
Juhan, mali	stekl.	6'—
„ veliki	„	12'—
„ na drobno	dkg	1'—
Kaaba, redilna kava čok.	„	—'—
okusa	vel.zav.	14'—
Kaaba, redilna kava čok.	„	—'—
okusa	mal. „	7'—
Kakao, Ia	kg	48'—
„ IIa	„	38'—
Kaprni	„	40'—
Keksi v zavitkih	zav.	6'—
„ „ „ à 1 kg	„	18'—
„ na drobno	kg	18'—
„ v pločev. dozah	doza	24'—
Kruh črn in bel	štruca	2'—
Kumarce, mali kozarec	„	—'—
„ veliki „	„	28'—
Kvargelni	kom.	—'50
Kvas	kg	35'—
Maggi, mali	stekl.	12'—
„ srednji	„	18'75
„ veliki	„	31'50
„ na drobno	dkg	1'60
„ kocke	kom.	1'25
Graf „	„	1'—
Marmelada, jabolčna	kg	19'—
„ „ doza	„	—'—
à 1 kg	„	20'—
Marmelada, marelna	„	29'—
„ „ doza	„	—'—
à 1 kg	„	30'—
Med, cvetlični	„	18'—
„ ajdov	„	15'—
„ cvetlični, mali kozar. kom.	kom.	12'—
„ „ vel. „	„	20'—
„ „ mali lonček „	„	1'50
„ „ sred. „	„	4'—
„ „ vel. „	„	7'—
Desert šnite	„	2'—

Napolitanke, dolge . . .	kom	1—
„ „ . . .	zav.	15—
Oblati . . .	„	15—
Otroški piškoti . . .	„	15—
Ovomaltine, mala . . .	doza	16—
„ srednja . . .	„	32—
„ velika . . .	„	56—
Paradižniki, $\frac{1}{6}$ kg . . .	„	4.50
„ $\frac{1}{2}$ „ . . .	„	10—
Sir, Chalet, Ia . . .	kom.	3—
„ „ IIa . . .	„	1.50
„ „ IIa . . .	škatl.	7—
„ emendolski, Ia . . .	kg	25—
„ Parmezan . . .	„	90—
„ stiški . . .	„	22—
„ trapistovski . . .	„	20—
„ liptavski . . .	„	30—
Soda, jedilna . . .	„	14—

Pudingi in pecilni praški

Božanska jed . . .	zav.	5—
Citronin prašek za puding „	„	2.50
Čokoladne jedi . . .	„	4.20
Čokoladna krema . . .	„	3.50
Čokoladni prašek za puding . . .	„	2.80
Makronin prašek za puding . . .	„	4.20
Malinov prašek za puding „	„	2.50
Mandeljevi prašek za puding . . .	„	2.50
Pecilni prašek . . .	„	1—
Pripomoček za vkuhanje . . .	„	2—
Rdeči zdrob . . .	„	3.50
Rumenilo . . .	„	1—
Vanilijeva krema . . .	„	3—
Vanilijin prašek za puding „	„	2.50
Vanilin sladkor . . .	„	1—
Zmes za šartelj . . .	„	12—

Dišave

Cimet, cel in zmlet . . .	zav.	3—
Ingver . . .	„	3—
Janež . . .	„	2.50
Kamilce . . .	kg	30—
Klinčki (žbice), celi in zmleti . . .	zav.	2.50
Korjander . . .	„	2.50
Kumna . . .	„	2.50
Lavorjevo listje . . .	„	1—
„ zrnje . . .	„	1—
Majaron . . .	kg	64—
Muškatov cvet . . .	zav.	3—
Muškatovi orehi . . .	kom.	—50
Paprika, huda . . .	zav.	3—

Paprika, sladka . . .	zav.	3—
Piment, cel in mlet . . .	„	2.50
Poper, „ „ „ . . .	„	3—
Vanilija v šibkah . . .	kom.	1.50
Žafran . . .	zav.	—75

Tekočine

Kis, nav., dvojno močni .	l	3—
„ vinski . . .	„	4.50
Olje, bučno . . .	„	9—
„ italijansko . . .	„	18—
„ namizno . . .	„	12—
„ olivno . . .	„	16—
Francosko žganje, mala stekl.	10—	
„ „ srednja „	24—	
„ „ velika „	48—	
Brandy, à 0'17 l . . .	„	—
„ „ 0'35 l . . .	„	32—
„ „ 0'70 l . . .	„	52—
Liker, Florijan, grenki .	l	42—
„ „ sladki . . .	„	42—
„ Pelinkovec . . .	„	36—
„ razni . . .	„	38—
Rum Ia, à $\frac{1}{2}$ l . . .	stekl.	34—
„ Ia, „ 1 „ . . .	„	58—
„ IIa, „ $\frac{1}{2}$ „ . . .	„	20—
Rumova esenca . . .	„	8—
Žganje, borovničar, à $\frac{1}{2}$ l „	„	22—
„ brinjevec, „ $\frac{1}{2}$ „ „	„	18—
„ hruševac, „ $\frac{1}{2}$ „ „	„	18—
„ slivovka, „ $\frac{1}{2}$ „ „	„	18—
„ tropinovec, „ $\frac{1}{2}$ „ „	„	18—
Vino, belo, štajersko . .	l	12—
„ cviček . . .	„	11—
„ belo, dalmatinsko . .	„	8—
„ črno, „ . . .	„	8—
„ Opolo . . .	„	8—
„ Prošek . . .	„	20—
„ Vermut . . .	„	26—
Malinovec, à $\frac{1}{2}$ l . . .	stekl.	14—
„ odprti . . .	kg	18—
Radenska voda $\frac{14}{10}$ l . .	stekl.	7—
Rogaška „ $\frac{14}{10}$ „ . . .	„	7—
„ „ Donati 1 l „	„	6.50
Grenka voda Fr. Jožefova „	„	13—
„ „ Palma . . .	„	10—

Potrebščine za perilo

Mila

Benzit . . .	zav.	5—
Hubertus, sivo . . .	kg	9—
„ navadno . . .	„	10—
„ terpentin . . .	„	12—
Merima . . .	„	11—
Sunlight . . .	zav.	4—
Schicht, navadno . . .	kg	11—
„ terpentin . . .	„	13—
Zlatorog, navadno . . .	„	10—
„ terpentin . . .	„	12—

Pralni praški

»Ena«, milne luske . . .	kg	28—
»Henko« soda . . .	zav.	3—
Lux . . .	vel.	4.50
Perion . . .	„	4.50
Persil . . .	„	6—
Radion . . .	„	5.25
Snežinka . . .	„	4.50
»Tri«, soda . . .	„	3—
Ženska hvala . . .	„	2.50

Druge potrebščine

Soda za pranje . . .	kg	1.75
Lug . . .	„	4—
Boraks . . .	zav.	2.50
„ carski . . .	škatl.	5.75
Škrob, rižev . . .	„	5—
„ „ . . .	zav.	1.50
Plavilo v kockah . . .	„	2.50
Plavilni papir . . .	„	1.50
Pralni stroji, leseni, mali kom.	13—	
„ „ „ vel.	„	14—
„ „ pločev. mali „	„	16—
„ „ „ vel.	„	18—
Vrvi za perilo . . . 15 m		Cene po kvaliteti
„ „ „ . . . 20 „		
„ „ „ . . . 25 „		
„ „ „ . . . 30 „		
„ „ „ . . . 35 „		
„ „ „ . . . 40 „		
Obešalniki za sušenje perila . . .	„	20—

Toaletni predmeti

Milo, Favorit . . .	kom.	8—
„ Glycerin . . .	„	4—
„ kopalno . . .	mali „	—
„ „ . . .	vel. „	12—
„ Ideal . . .	„	15—
„ Karbol . . .	„	4—
„ mandeljnov . . .	„	6—
„ Marija . . .	„	10—
„ Olivia . . .	mali „	4—
„ „ . . .	vel. „	7.50
„ domače . . .	„	3—
„ Osiris . . .	„	6—
„ otroško . . .	„	8—
„ peščeno za roke . . .	„	4.50
„ Speick . . .	„	10—
„ za britje Ia . . .	„	8—
„ „ „ IIa . . .	„	3—
Cimean, zobna krema tuba		6.50
Chlorodont, „ „ „		6.50
Doromat, „ „ „		7.50
Kalodont „ „ „		6.50
Odol . . .	mala stekl.	20—
„ . . .	sred. „	32—
„ . . .	vel. „	58—
Ustna voda . . .	„	20—
Kolonska voda, mala „		13—
„ „ velika „		24—
Esenc za kolonsko vodo . .	„	16—
Krema za kožo . . .	tuba	12—
Nivea krema . . .	doza	10—

Uran	„	doza	10	—
Parfum	„	stekl.	16	—
Puder Elida	„	škatl.	10	—
Vazelin	„	doza	6	—
Šampon	„	zav.	3	—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	„	mala škatl.	5	—
„	„	sred.	7	—
„	„	vel.	12	—
„	„	rujava	5	—
„	„	rumena	5	—
„	„	bela	5	—
Mast za čevlje, črna	„	„	4	—
„	„	rujava	4	—
Olje za mazanje podplatov	stekl.	8	—	
Krtače za blato	„	kom.	4	—
„	„	mazanje	1	50
„	„	svetlenje	12	—
Vezalke, črne, kratke	„	par	1	—
„	„	srednje	1	25
„	„	dolge	1	50
„	„	rujave, kratke	1	—
„	„	srednje	1	25
„	„	dolge	1	50
„	„	usnjene, črne	2	—
„	„	rujave	2	—

Razno

Brusači	„	kom.	13	—
Celofan, papir	„	zav.	3	50
Čistilo za parkete	„	mala doza	12	—
„	„	vel.	24	—
„	„	stekl.	3	—
Drobnice	„	mala kom.	32	50
„	„	vel.	36	—
Flit	„	mala doza	16	—
„	„	vel.	29	—
„	„	s škropilko	kart.	51
„	„	škropilka	kom.	22
Grafit	„	„	—	50
Hobby, prašek	„	zav.	5	—
Hranilniki	„	kom.	40	—
Kadilo	„	kg	30	—
Kladiva za meso	„	kom.	12	—
Kolesa, »Waffenrad«	„	„	1700	—
„	„	»Kosmos«	„	1200
„	„	ženska	„	1700
Krtače za obleko	„	„	16-20	—
„	„	parkete	„	27
„	„	ribanje	„	4
„	„	roke	„	2
„	„	„ dvostr.	„	5
„	„	zobe, male	„	8
„	„	„ velike	„	12
»Mali sadjar«	„	knjiga	5	—
»Mali vrtnar«	„	„	5	—
Mesoreznice, št. 5	„	kom.	36	—
„	„	8	„	55
„	„	10	„	69
Metle, male	„	„	8	—
„	„	velike	„	11

Metlice, otroške	„	kom.	5	50
„	„	za obleko	„	6
„	„	posodo	„	1
Morska trava Ia	„	kg	4	—
Nagrobne lučke	„	kart.	11	—
Nočne lučke	„	škatl.	2	—
Obešalniki, mali	„	kom.	2	50
„	„	veliki	„	15
Olje za šivalne stroje	„	stekl.	4	—
Omela, bombažna	„	kom.	32	—
„	„	mala	„	12
„	„	za parkete	„	24
Ominol	„	„	2	50
Pasovi, usnjeni	„	„	8	—
Pasta za peči	„	škatl.	3	—
Peharji, mali	„	kom.	4	—
„	„	srednji	„	5
„	„	veliki	„	7
Peresniki	„	„	1	50
Pergament papir	„	pola	1	—
Pesek za email posodo	„	zav.	1	—
„	„	„	1	50
„	„	„	2	—
„	„	alum.	„	3
Pile, trioglate, male	„	kom.	4	50
„	„	srednje	„	5
„	„	velike	„	5
„	„	plošate, male	„	9
„	„	srednje	„	11
„	„	velike	„	13
Platnene vrečice, male	„	„	6-7	—
„	„	srednje	„	12
„	„	velike	„	16
Prašek za čiščenje oblek	„	zav.	10	—
„	„	zлата	„	3
„	„	in srebra	„	2
Prazne pušice	„	kom.	5, 10	—
Predpražniki Ia	„	„	14	50 do 60
„	„	IIa	„	10
„	„	IIIa (slama)	„	4
Prijatelj gospodinj (za šteditnik)	„	„	170	—
Rahljači, brez ročaja	„	„	12	—
„	„	z ročajem	„	15
Sidol	„	doza	5	50
Svitol	„	„	4	80
Solnice, lesene	„	kom.	9	—
Stručnice, male	„	„	6	—
„	„	srednje	„	7
„	„	velike	„	8
Sukanec, bel, črn	„	„	„	„
„	„	št. 10-12	„	4
„	„	16-36	„	3
„	„	40-60	„	2
Sveče, dolge	„	zav.	7	—
„	„	„	1	20
„	„	kratke	zav.	7
„	„	„	kom.	—
Svinčniki, navadni	„	„	1	50
„	„	tintni	„	3
Šivanke	„	zav.	1	50

Šmirkovo platno, belo	„	pola	1	50
„	„	sivo	„	2
Sparklet steklenice	„	kom.	150	—
„	„	patroni, polni	„	4
„	„	prazni	„	2
Sted Regulator obroči:	„	„	„	„
160-220 mm	„	„	80	—
230-270	„	„	100	—
280-300	„	„	120	—
Sted Regulator plošče:	„	„	„	„
18×12 col	„	„	150	—
21×12	„	„	160	—
24×12	„	„	170	—
Tepači, mali	„	„	8	—
„	„	srednji	„	13
„	„	veliki	„	18
Thermid stekl. in vložki	„	po vel.	„	„
Umetno gnojilo	„	kg	2	—
Vim	„	zav.	2	50
Vozički za prevoz živil	„	kom.	320	—
Vžigalice	„	zav.	10	—
„	„	škatl.	1	—
Zobotrepci	„	zvez.	0	50
Žlice, navadne, jedilne	„	kom.	3, 6	50
„	„	kavne	„	2
„	„	alpaka, jedilne	„	13
„	„	desertne	„	12
„	„	kavne	„	7
„	„	jed., krom.	„	14
„	„	kav., „	„	7
Vilice, navadne	„	„	9-13	—
„	„	alpaka	„	13
„	„	kromirane	„	14
Noži, navadni	„	„	10-13	—
„	„	alpaka	„	23
„	„	kromirani	„	23, 27

Kurivo

Drva, bukova, cela	„	„	„	„
„	„	žagana	„	„
„	„	mehka, v kolob.	„	„
Premog, trboveljski, kosovec	„	„	„	„
Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.	„	„	„	„

Vsak četrtek ali petek sveže morske ribe!

Uvedli smo na novo izdelek domače tvrdke Dr. Ing. M. & C. A. Pogačnik, Podnart, »Cimean« zobno kremo v tubah po Din 6.50. — Strokovnjaki so ugotovili in dali priznanja, da je ta zobna krema prvovrstna v vsakem oziru.

Vpeljali smo prodajo dišav v ličnih, pločevinastih dozah (vsipalnikih) po Din 3.— za komad. Pri bodočem naročilu popra, paprike sladke ali cimetne Vas bomo postregli z omenjenimi dozami.